

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρὸς τοὺς ἑταίρους: Δικαιώματα καὶ δημοσιεύσεις, 33-40

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΥ, Τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Καλλιμάχου, 41-46

Α Ἱακτική Συνέλευση τοῦ 1999,

ἀφιερωμένη στὴ μνήμη Στεφάνου Α. Κουμανούδη καὶ Ἀναστασίου Κ. Ὀρλάνδου, 47-70

Ἔργα καὶ ἡμέραι: Τὸ Τμήμα Κύπρου, 71· Ἀθανάσιος Δημ. Ἰατρίδης, 71·

Ἐπέτειοι, 71-72· Δωρεές, 72· Τὸ Ἔργον τοῦ 1998, 72

*Ὁ Μέντωρ, Χρονογραφικὸ καὶ Ἱστοριοδικὸ Δελτίο τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας,
ἐκδίδεται τὸν Ἀπρίλιο, Ἰούνιο, Ὀκτώβριο καὶ Δεκέμβριο κάθε ἔτους
μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως.*

Ἐκδοτικὴ ἐπιμέλεια Ἀντωνίου Χριστοδούλου.

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 106 72 Ἀθήναι, Fax (01) 3644 996

ISSN 1105-7181

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟ • ΤΕΥΧΟΣ 50 • ΙΟΥΝΙΟΣ 1999

Πρὸς τοὺς ἐταίρους

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Ἀπὸ εἰδικὸ στῆ νομικὴ ἐπιστῆμῃ μου ὑποδείχθηκε γενικῆς φύσεως μελέτη περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας¹, στὴν ὁποία ἐξετάζεται πολὺ προσεκτικὰ τὸ ὅλο ζήτημα, διαλαμβάνει ὅμως ἡ συγγραφέας εἰδικότερα περὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων, τῶν ἀρχαίων ἐπιγραφῶν καὶ τῶν ἐκδόσεών τους. Χρησιμοποιοῦνται οἱ σωστοὶ τεχνικοὶ ὄροι τῆς ἐπιγραφικῆς, ἀλλὰ τὰ συμπεράσματα νομίζω ὅτι δὲν ταιριάζουν μὲ ὅσα ἰσχύουν στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ νομοθετικὴ ἀποψη, καὶ διεθνῶς ἀπὸ ἐπιστημονικὴ καὶ δεοντολογικὴ ἀποψη.

Πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ γίνῃ σαφὲς ὅτι οὔτε οἱ φιλόλογοι οὔτε οἱ ἐπιγραφικοὶ, οὔτε οἱ ἀρχαιολόγοι εἶναι δημιουργοί, ὅπως οἱ ποιητές, οἱ πεζογράφοι, οἱ ζωγράφοι, οἱ γλύπτες, οἱ συνθέτες, οἱ ὁποῖοι ἔχουν δικαίωμα πνευματικῆς ἰδιοκτησίας. Οἱ ἐπιστήμονες μελετοῦν, ἐπεξεργάζονται καὶ παρουσιάζουν, ἄλλοι καλύτερα ἄλλοι ὄχι, δημιουργήματα τῶν ἀρχαίων πάνω στὰ ὁποῖα κανεὶς σημερινὸς ἄνθρωπος

1. Διονυσίας Καλλινίκου, Πνευματικὴ ἰδιοκτησία, ἀρχαῖα ἔργα - ἀποκατάσταση παλαιῶν κειμένων - ἐπιγραφές, Κριτικὴ ἐπιθεώρηση νομικῆς θεωρίας καὶ πράξης, τεύχ. 1, Ἰανουάριος 1997, 101-111 (ἐκδ. Ἄντ. Ν. Σάκκουλα).

δὲν ἔχει δικαιώματα ἀποκλειστικῆς χρήσης ἢ γνώσης. Δικαιώματα πολιτικῆς φύσεως πάνω στὰ μνημεῖα μποροῦν νὰ προβάλλουν κράτη στὸν χῶρο τῶν ὁποίων βρίσκονται ἀρχαῖα. Οἱ χῶρες στὶς ὁποῖες ἀναπτύχθηκαν παλαιότατοι πολιτισμοὶ καὶ κατοικοῦνται ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων δημιουργῶν ἔχουν πολιτικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων δημιουργημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι περισσότερο ρυθμιστικῆς φύσεως καὶ ἔχουν κυρίως σκοπὸ τὴν προστασία τῶν μνημείων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὅλοι περιμένουν πρῶτα ἐπιστημονικὸ ὄφελος καὶ κατὰ δεύτερο λόγο οἰκονομικὸ, μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ. Τὸ Τουρκικὸ Κράτος δὲν ἔχει τέτοια δικαιώματα στὰ ἀρχαῖα ποὺ ὑπάρχουν ἢ βρίσκονται στὸν χῶρο τῆς Κύπρου ποὺ κατέχει, ἐπιβάλλει ὅμως μὲ τὴ δύναμη τῆς βίας δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἔξω ἀπὸ αὐτὸ δὲν ἀναγνωρίζονται. Εἶναι πολὺ γνωστὲς οἱ ἀποφάσεις ἀμερικανικῶν δικαστηρίων μὲ τίς ὁποῖες ἀποδόθηκαν στὸ Κυπριακὸ Κράτος οἱ ἀρχαιότητες ποὺ εἶχαν κλαπεῖ ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὰ κατεχόμενα μέρη τῆς Κύπρου.

Τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ του, θεώρησε φυσικὴ καὶ ἐπιβεβλημένη τὴ δημοσίευση τῶν ἀρχαίων τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Συνέστησε εἰδικὴ Ἵπηρεσία, τὴν Ἀρχαιολογικὴ, καὶ κύριο καθῆκον τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὴν ἀπάρτιζαν ἦταν ἡ δημοσίευση τῶν ἀρχαιοτήτων, μάλιστα τῶν ἐπιγραφῶν.

Πολὺ νωρὶς δημιουργήθηκε τὸ ζήτημα τῶν νομίμων δικαιωμάτων δημοσιεύσεως. Ὁ Ludwig Ross, Γενικὸς Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων, ἔστειλε στὴ Γερμανία, στὸν Αὐγούστο Boeckh, ἀπόγραφα τῶν ἐπιγραφῶν τῶν νεωρίων, οἱ ὁποῖες εἶχαν βρεθεῖ τὸ 1835 κατὰ τὴ θεμελίωση τοῦ τελωνείου Πειραιῶς. Τοῦτο θεωρήθηκε ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ Παιδείας Ἰάκωβο Ρίζο Νερουλό, τὸν πρῶτο Πρόεδρο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, βαρύντατη παράβαση τῆς ὑπηρεσιακῆς καὶ ἐπιστημονικῆς δεοντολογίας. Ἐπειδὴ καὶ ἡ στάση τοῦ Ross ὑπῆρξε καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς κρίσεως ἀλαζονικὴ, τὸ ζήτημα ἔληξε μὲ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴν Ἵπηρεσία. Οἱ ἀπόψεις του γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἐλευθερία διέφεραν ριζικὰ ἀπὸ τίς ἀπόψεις τοῦ Νερουλοῦ καὶ κυρίως τοῦ Πιττάκη, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε κύριος παράγων τῆς ὅλης ἱστορίας. Ἡ ἀντίδραση τοῦ Νερουλοῦ καὶ τοῦ Πιττάκη δὲν

ὀφειλόταν εἰς τὸ ὅτι οἱ σημαντικὲς ἐπιγραφές τῶν νεωρίων Πειραιῶς θὰ γίνονταν γνωστὲς στὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον. Δὲν ἤθελαν νὰ γίνονταν γνωστὲς ἀπὸ ξένο καὶ μὲ ξένο δημοσίευμα. Τὸ σὲ βρεφικὴ κατάστασιν Ἑλληνικὸ Κράτος εἶχε τὴν περηφάνειά του ποὺ τὴν βάσιζε στοὺς προγόνους καὶ στὸν πολυετὴ αἱματηρὸ Ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Τούρκων. Μπορεῖ ἡ νέα Ἑλλάδα νὰ ἰδρῦθη καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιθέσεων μεταξὺ τῶν δυνάμεων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς τάσης ἐξισορροπήσῃς τους, ἀλλὰ τὸ θεμέλιο τῆς ἐλευθερίας ὑπῆρξε ὁ Ἀγῶνας, οἱ χιλιάδες τῶν σκοτωμένων καὶ τὸ ρήμαγμα τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Ἀλλὰ στὴν ἱστορία τῶν ἐπιγραφῶν τῶν νεωρίων θὰ ἐπανέλθω μὲ στοιχεῖα ἄγνωστα.

Ὡς πρὸς τὰ ἀρχαῖα κείμενα ἡ σ. δὲν εἶναι σαφὴς σὲ ὅσα ἐκθέτει. Παραθέτει τίς ἀπόψεις νομικῶν οἱ ὁποῖες δίστανται ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα τῶν φιλόλογων ἐπὶ τῶν σχολίων τῶν ἐκδόσεών τους. Σημαντικὸ εἶναι τὸ λεγόμενον ὅτι «γίνεται πάντως δεκτὸ ὅτι ὑπάρχει πνευματικὴ ἰδιοκτησία στὰ κριτικὰ σχόλια καθὼς καὶ στὰ τμήματα ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν χαθεῖ καὶ κατὰ συνέπεια συμπληρώνονται ἀπὸ τὸ πρόσωπο ποὺ ἐπιχειρεῖ τὴν ἀποκατάστασιν»².

Ἀλλὰ οἰαδῆποτε ἐκδοσὴ ἀρχαίου φιλολογικοῦ κειμένου σήμερον, ἐκτὸς καὶ ἂν εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστο, δὲν ὑπάρχει δυνατότητα νὰ εἶναι πρωτότυπο ἔργο. Ἡ ἐκδοσὴ λ.χ. τοῦ Πausanias ἀπὸ τὴν Rocha-Pereira (I- III, 1973-1981, Teubner) βασίστηκε στὶς παλαιότερες ἐκδόσεις· πρώτη ἡ βενετικὴ Aldina τοῦ 1516 ἀπὸ τὸν Μᾶρκο Μουσοῦρο, τὴν ὁποία ἀκολούθησαν ἕως τὸ 1973 ἄλλες 15.

Ἡ ἐκδοσὴ τῆς Rocha - Pereira ἀποτελεῖ πρόοδο ὡς πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τοῦ Πausanias, διότι ἔχει πολλὰ νέες διορθώσεις καὶ βελτιώσεις. Περιέχει ὅμως στὸ κείμενον καὶ ὅλες τίς κατὰ τὴ γνώμη τῆς ἐπιτυχεῖς ἀναγνώσεις, συμπληρώσεις ἢ διορθώσεις ὄλων τῶν προηγουμένων ἐκδοτῶν, χωρὶς τίς ὁποῖες τὸ ἔργο τῆς θὰ ἦταν περίπου ἄχρηστο. Ποιὰ εἶναι τὰ δικαιώματά τῆς στὴν ἐκδοσὴ τοῦ Πausanias ποὺ ἔκαμε; Μπορεῖ νὰ ἀπαγορεύσει τὴν χωρὶς τὴν

2. Στὴ σ. 109.

ἄδειά της ἀναδημοσίευση τμημάτων τοῦ κειμένου; Ὁχι· ἡ μόνη ὑποχρέωση, ἠθική, ἐκείνου ποῦ παραθέτει ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ κείμενό της εἶναι νὰ μνημονεύσει τὸ ὄνομά της, ἂν καὶ τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται πάντα, κυρίως ὅταν πρόκειται γιὰ κείμενα τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐκδοθεῖ πολλές φορές καὶ εἶναι γενικῶς ἀποδεκτά.

Γιὰ τίς ἐπιγραφές ἡ σ. εἶναι περισσότερο κατηγορηματική. Δέχεται ὅτι «ἡ ἀποκατάσταση κειμένου ἀρχαίας ἐπιγραφῆς ἀποτελεῖ πρωτότυπο πνευματικὸ ἔργο, γιατί ἡ μέθοδος ἀνάγνωσης καὶ ἐρμηνείας τῶν ἐπιγραφῶν ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερες ἐπιστημονικὲς γνώσεις καὶ πνευματικὴ ἐργασία». Παρὰ τὴ χρῆση τῶν σωστῶν ὄρων στὴν περιγραφή τοῦ ἔργου τοῦ ἐπιγραφικοῦ ποῦ κάμνει, τὰ συμπεράσματα εἶναι λανθασμένα. Περισσότερες γνώσεις καὶ κόπο καὶ διορατικότητα ἀπαιτεῖ ἡ ἐργασία τοῦ φιλόλογου ὁ ὁποῖος ἐργάζεται πάνω σὲ ἀντίγραφα ἀντιγράφων τῶν πρωτοτύπων, ἀντίγραφα φθαρμένα καὶ γεμάτα ἐπεμβάσεις. Ὅποιοι μελετήσῃ τὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς μεγάλης ἔκδοσης τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ τὸν Thomas W. Allen (Oxonii 1931), θὰ αἰσθανθεῖ δέος γιὰ τὸν κόπο ποῦ ἀπαιτήθηκε γιὰ νὰ γίνῃ καὶ θὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐπιστημονικὴ δεινότητα τοῦ ἐκδότη.

Ὁ ἐπιγραφικὸς μελετᾶ πρωτότυπα ἀρχαῖα κείμενα. Ἄν ἡ ἐπιγραφή τὴν ὁποία ἐπεξεργάζεται εἶναι πλήρης καὶ εὐανάγνωστη, τότε τὸ ἔργο του εἶναι σχετικὰ εὐκόλο ὡς πρὸς τὸ τεχνικὸ μέρος. Χρειάζεται βέβαια προσοχὴ στὴν ἀνάγνωση καὶ τὴ μεταγραφή καὶ γνώση τῆς ἀρχαίας γλώσσας. Ὡς πρὸς τὰ σχόλια τὰ πράγματα εἶναι περισσότερο δύσκολα, γιατί χρειάζεται πολλὴ ἔρευνα.

Ὡς πρὸς τίς συμπληρώσεις τῶν ἐπιγραφῶν, τὸ ἔργο τοῦ ἐπιγραφικοῦ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ πρωτότυπο. Ὁ ἐπιγραφικὸς δὲν συμπληρώνει κατὰ τὸ γοῦστο του· εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ βασιστεῖ σὲ ἄλλες ἐπιγραφές παρόμοιου περιεχομένου καὶ φρασεολογίας, στὰ λεγόμενα παράλληλα κείμενα. Ἄν τὰ ἀγνοήσῃ οἱ συμπληρώσεις του θὰ εἶναι λανθασμένες. Ὅλοι οἱ ἐπιγραφικοὶ ἀκολουθοῦν αὐτὴ τὴ μέθοδο. Δὲν πρέπει νὰ δίνει πίστη ὁ ἱστορικὸς ἢ ὁ ἀρχαιολόγος σὲ συμπληρώσεις ποῦ δὲν στηρίζονται σὲ παράλληλα κείμενα.

Ποιὰ εἶναι τὰ πνευματικὰ δικαιώματα τοῦ ἐπιγραφικοῦ στὶς ἐπιγραφές ποῦ ἐκδίδει; Κανένα ἀπολύτως. Τὰ τμήματα τῶν ἐπιγραφῶν

πού είναι ἀρχαῖα ἀνήκουν σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διότι πρὸ πολλοῦ ἔχει περάσει τὸ ὄριο τῶν 70 ἐτῶν ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ δημιουργοῦ, πού θέτει ὁ νόμος γιὰ τὴν πνευματικὴ ἰδιοκτησία. Οἱ συμπληρώσεις ἀποτελοῦν, ἄς δεχθοῦμε, πνευματικὴ ἰδιοκτησία τοῦ ἐκδότη, ἡ ὁποία ὁμως ἀποκτᾶ ὑπόσταση μόνον ὅταν ἐξεταστῆ καὶ συζητηθεῖ ἀπὸ τοὺς ὁμοτέχνους. Γιὰ νὰ εἶναι ἀπαραβίαστη, ὡς ἰδιοκτησία τοῦ ἐπιγραφικοῦ, πρέπει νὰ μὴ δημοσιευθεῖ καὶ νὰ μείνει ἄγνωστη. Τότε ὁμως δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν τίθεται ζήτημα ἰδιοκτησίας ἢ μὴ.

Ἄλλὰ ἐὰν οἱ συμπληρώσεις τῆς ἐπιγραφῆς βασίζονται σέ ἄλλες ἐπιγραφές μὲ παρόμοιο περιεχόμενο, πόση πρωτοτυπία ἔχει ἡ συμπλήρωση; Ποιὰ εἶναι πάλι τὰ πνευματικὰ δικαιώματα τοῦ ἐπιγραφικοῦ; Ἡ σ. δίνει τὸν ὅρισμό τῆς πρωτοτυπίας τοῦ ἔργου τοῦ ἐπιγραφικοῦ: «συνίσταται (ἡ πρωτοτυπία) στὴν προσωπικὴ συμβολὴ τοῦ ἐπιγραφολόγου, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν κατάλληλη ἐπεξεργασία ἀποκαλύπτει τὸν ἐνεπίγραφο λόγο, ἀνευρίσκει τὴ σύνθεση καὶ τὴ διατύπωση τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου, μὲ συνέπεια νὰ δημιουργεῖ ἓνα πρωτότυπο ἔργο τὸ ὁποῖο φέρει τὴ σφραγίδα τῆς δικῆς του ἰδιαίτερης ἀτομικότητας καὶ ὑψηλῆς δημιουργικότητας ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ κείμενο πού διατηρεῖται αἰώνιο χάρις στὴν ἀποκατάσταση καὶ ἐπιγραφικὴ».

Ἄν ὁμως ἡ ἔλλιπής ἐπιγραφὴ ἀποτελέσει «πρωτότυπο ἔργο» τότε ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ μορφή τοῦ ἀρχαίου κειμένου, πού εἶναι ἡ ἐπιδιώξή μας, καὶ γίνεται ἀναξιόπιστο. Ἡ ἰκανότητα τοῦ ἐπιγραφικοῦ εἶναι νὰ βρεῖ τὰ παράλληλα κείμενα καὶ νὰ χρησιμοποιήσει λέξεις καὶ φράσεις τους γιὰ τις συμπληρώσεις του, οἱ ὁποῖες θὰ δείχνουν γνώση, ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ, ὅχι πρωτοτυπία ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ καταλήξει σέ ἐπιστημονικὸ ὄλεθρο.

Τὸ ὅτι κανεὶς στὸν πλανῆτη δὲν ἀναγνωρίζει, νομικῶς, δικαιώματα στοὺς ἐκδότες τῶν ἐπιγραφῶν ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι κάθε νέα ἐπιγραφὴ πού δημοσιεύεται, σέ οἰοδήποτε μέρος τοῦ κόσμου, ἀναδημοσιεύεται ἀμέσως, χωρὶς νὰ ζητηθεῖ ἡ ἄδεια τοῦ ἐπιγραφικοῦ ἐκδότη, στὸ ἐτήσιο δημοσίευμα Supplementum Epigraphicum Graecum. Ἡ ἀναδημοσίευση γίνεται μὲ τις συμπληρώσεις τις ὁποῖες ἡ σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ, ἂν κρίνει ὅτι δὲν εἶναι ὀρθές, ἀπορρίπτει ἢ τροποποιεῖ. Φυσικὰ μνημονεύεται πάντοτε τὸ ὄνομα

του επιγραφικού. Παράλληλα, οί ανά τήν ύφήλιο επιγραφικοί ἀναδημοσιεύουν καί αὐτοί ἤ σχολιάζουν τίς νέες ἐπιγραφές. Πολλοί, σκοπίμως ἢ ὄχι, δὲν μνημονεύουν τὸ ὄνομα τοῦ ἐκδότη ἐπιγραφικοῦ ἀλλὰ μόνον τοῦ περιοδικοῦ στὸ ὁποῖο ἔγινε ἡ δημοσίευση. Ἡ πράξη τους αὐτή, παρὰ τὸ ὅτι στερεῖ ἀπὸ τὸν ἐπιστήμονα τὴν ἐλάχιστη ἀναγνώριση τοῦ μικροῦ ἢ μεγαλύτερου ἔργου ποῦ ἐπετέλεσε, ἔχει μόνον ἠθικὴ σημασία.

Ἄριστο παράδειγμα τῶν δυσχερειῶν ποῦ παρουσιάζει ὁ προσδιορισμὸς τῆς πατρότητας κάποιας συμπλήρωσης, εἶναι τὸ γνωστότατο ἐπίγραμμα γιὰ τὸν πολέμαρχο τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος τοῦ 490 π.Χ., τὸν Καλλίμαχο Ἄφιδναῖο. Ἔχει ἐκδοθεῖ πολλές φορές καί καμιὰ ἀπὸ τίς ἐκδόσεις του δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθεῖ ὀριστική. Ὁ ἐκάστοτε νεώτερος ἐκδότης χρησιμοποιεῖ ἐκλεκτικῶς τίς συμπληρώσεις τῶν προηγουμένων. Πόσο ἰσχύει στὴν περίπτωσι αὐτὴ ὁ νόμος τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας;

Ἡ σ. διαλαμβάνει περὶ κειμένων καὶ ἐπιγραφῶν ποῦ ἔχουν δημοσιευθεῖ καὶ ἀποτελοῦν πλεόν κτῆμα ὄλων τῶν ἀνθρώπων, εἴτε ἔχουν δικαιώματα πνευματικῆς ἰδιοκτησίας οἱ ἐκδότες, εἴτε ὄχι. Δὲν λέγει τίποτε ὅμως γιὰ ἓνα ἄλλο ζήτημα σοβαρότερο ἀπὸ κάθε ἀποψη. Τὴν ἄρνηση ἢ τὴν ἀνικανότητα ἀρχαιολόγων νὰ γνωστοποιήσουν μνημεῖα ἢ ἐπιγραφές τῶν ὁποίων ἔχουν ἀναλάβει τὴν ἐκδοσι καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν πνευματικὰ δικαιώματα πάνω σ' αὐτὰ.

Πολλοὶ ἀρχαιολόγοι βρίσκουν κατὰ τίς ἀνασκαφές τους ἐπιγραφές. Μερικοὶ δὲν τίς δημοσιεύουν, γιὰ διάφορους λόγους, καὶ παραχωροῦν τὸ δικαίωμα αὐτὸ σὲ ἄλλους οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται ἐπιγραφικοί. Οὔτε ἐκεῖνοι ποῦ τίς βρῆκαν οὔτε ἐκεῖνοι ποῦ ἀνέλαβαν τὴ δημοσίευσή ἔχουν δικαιώματα, οἰασδῆποτε φύσεως, ἐπάνω στὰ κείμενα τῶν ἐπιγραφῶν. Παρὰ ταῦτα, ἐπὶ δεκαετίες δὲν προβαίνουν στὴ δημοσίευσή τους καὶ σημαντικὰ σύνολα μνημείων, τῶν ὁποίων ἡ γνώσι θὰ ἀποτελοῦσε πρόοδο τῆς ἐπιστήμης, μένουν ἄγνωστα. Γίνεται δηλαδὴ στίς ἡμέρες μας τὸ ἀντίθετο ἐκεῖνου ποῦ ἔκανε ὁ Ross.

Τὸ Π.Δ. τῆς 30 Δεκεμβρίου 1927 «Περὶ τρόπου ἐκτελέσεως ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν» (ΦΕΚ 6, 21 Ἰανουαρίου 1928 τευχ. Α') ὀρίζει ὅτι «ὁμοίως θεωρεῖται, ὅτι ἔχει παραιτηθῆ ἀπὸ παντὸς δικαιώ-

ματος προτεραιότητος δημοσιεύσεως εύρημάτων οίσοδήποτε διευθυν-
της ἢ ξένη ἀρχαιολογική σχολή, ἂν ἡ δημοσίευσίς τούτων δὲν ἔγινε
ἐντὸς δεκαετίας ἀπὸ τῆς εύρέσεως ἀνευ σπουδαίας δικαιολογίας».

Υπάρχουν εύρηματα ἀνασκαφῶν τῆς Ὑπηρεσίας καὶ τῆς Ἐται-
ρείας, τῶν ὁποίων ἡ δημοσίευσίς ἔχει ἀνατεθεῖ ὄχι σὲ πρόσωπα ποὺ
μετεῖχαν τῆς ἀνασκαφῆς ἀλλὰ σὲ τρίτους. Τοῦτο γὰρ νὰ γίνῃ ἡ δη-
μοσίευσίς γρήγορα. Οἱ ἀνασκαφεῖς πέθαναν χωρὶς νὰ ἴδωσιν τὴ δημο-
σίευσίς ποὺ ἐμπιστεύθησαν σὲ νέους ἀνθρώπους. Πέρασε ἡ πρώτη
δεκαετία, ἡ δεύτερη, ἡ τρίτη, πέρασε καὶ ἡ τέταρτη, καὶ τὰ εύρήμα-
τα, σπουδαῖα καὶ μοναδικά, δὲν δημοσιεύονται, ἡ ἐπιστῆμη δὲν προο-
δεύει. Ζητήματα τῆς τέχνης, τῆς ἱστορίας, τῆς ἀρχαιολογίας, ποὺ
θα διαφωτίζονταν, μένουσιν σκοτεινά, γιὰ τὰ ἀδημοσίευτα μνημεῖα
ἔπεσαν σὲ ἀκατάλληλα χέρια. Ἐκεῖνοι, στοὺς ὁποίους ἀνατέθηκε ἡ
δημοσίευσίς, δὲν παραιτοῦνται ἀπὸ αὐτὴν ἀλλὰ ἐπικαλοῦνται πνευ-
ματικά δικαιώματα, τὰ ὁποῖα μάλιστα ἰσχυρίζονται ὅτι μεταβιβά-
ζονται στοὺς κληρονόμους τους καὶ θὰ ἰσχύουν ἐπὶ 70 χρόνια μετὰ
τὸν θάνατό τους. Συλλογίζομαι πολλές φορές τὸν Humfry Payne (βλ.
Ὁ Μέντωρ 45, 1998, 1-19) ὁ ὁποῖος πέθανε σὲ ἡλικία 34 ἐτῶν καὶ
πρόλαβε μέσα στὴ δεκαετία, ἀπὸ τὴν ἀποφοίτησή του ἀπὸ τὸ Πανε-
πιστήμιο μέχρι τοῦ θανάτου του, νὰ δημιουργήσῃ γιγάντιο ἐπιστη-
μονικὸ ἔργο.

Ὁ Payne ὑπῆρξε ἓνας λαμπρὸς διάττων καὶ δὲν περιμένουμε ὅτι
θα ὑπάρξουν ἄλλοι σὰν αὐτόν. Περιμένουμε ὅμως ἐργατικότητα, συ-
νέπεια στὶς ὑποχρεώσεις ποὺ ἀναλαμβάνει κανεὶς καὶ θετικὸ ἀποτέ-
λεσμα, σὲ εὐλόγο χρονικὸ διάστημα.

Ὁ ἐπιεικὴς νομοθέτης τοῦ 1927, σὲ ἐποχὴ ποὺ οἱ ἀρχαιολόγοι
μετροῦνταν στὰ δάκτυλα τοῦ ἐνὸς χεριοῦ, θεώρησε τὴ δεκαετία ὡς
πολὺ μεγάλο διάστημα, ἄρκετό γιὰ τὴν οἰαδήποτε δημοσίευσίς.
Σπουδαία δικαιολογία γιὰ τὴν καθυστέρησις, προκειμένου περὶ τῆς
Ἐταιρείας ἢ τῶν Ξένων Σχολῶν, θεωροῦσε, ὅπως γνωρίζω, τὸν θά-
νατο ἐκείνου ποὺ εἶχε ἀνάλαβει δημοσίευσίς. Ὅταν ὅμως ὁ μελετη-
τῆς θάλλει, στὸ κέντρο μιᾶς μακρότατης καὶ ἐντονης κοινωνικῆς ζωῆς,
ποῖα σπουδαία δικαιολογία μπορεῖ νὰ προβάλῃ γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ
ζημίαν ποὺ προκαλεῖ, γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀρτηριοσκλήρωσις ποὺ ἐπι-

δεικνύει, ἡ ὁποία, εὐτυχῶς, τοὺς παλαιούς ἐκείνους, τὸν Πιττάκη καὶ τὸν Κουμανοῦδη δὲν πρόσβαλε ποτέ. Καὶ οἱ δύο θεωροῦσαν ὡς πρῶτο καθήκον τους τὴν ἄμεση δημοσίευση τῶν ἐπιγραφῶν πού εὑρίσκαν.

B.X.II.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1996

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διοικητικὸν Συμβούλιον κατὰ τὰ ἔτη 1994-1997

Ἐκθεση τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἑταιρείας Β. Χ. Πετράκου γὰ τὸ ἔργον τῆς κατὰ τὸ 1996

Α' ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΕΩΝ

1. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΡΑΜΝΟΥΝΤΟΣ, ὑπὸ Β. Χ. Πετράκου
2. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΚΑΛΑΣ ΩΡΩΠΟΥ (1985-87, 1996), ὑπὸ Ἄ. Μαζαράκη Αἰνῶνος
3. ΙΕΡΟΝ ΑΠΟΛΩΝΟΣ ΜΑΛΕΒΑΤΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ, ὑπὸ Β. Κ. Λαμπρινουδάκη
4. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΤΗ ΦΙΓΑΛΕΙΑ, ὑπὸ Ε. Ἀραπογιάννη
5. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΜΕΣΣΗΝΗΣ, ὑπὸ Π. Θεμελι
6. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΘΕΡΜΟΥ, ὑπὸ Ἰ. Α. Παπαποστόλου
7. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΟΣ, ὑπὸ Π. Α. Βοκοτοπούλου
8. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΩΔΩΝΗΣ, ὑπὸ (†) Σ. Δάκαρη, Χ. Σούλη, Α. Βλαχσοπούλου, Κ. Γραβάνη
9. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΜΦΙΠΟΛΕΩΣ, ὑπὸ Χ. Μπακιρτζή
10. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ, ΦΙΛΙΠΠΩΝ (ΝΤΙΚΙΑ ΤΑΣ), ὑπὸ Χ. Κουκούλη Χρυσανθάκη
11. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ ΘΗΡΑΣ, ὑπὸ Χ. Ντούμα
12. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΝΑΞΟΥ, ὑπὸ Β.Κ. Λαμπρινουδάκη
13. ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΟ ΞΩΜΠΟΥΡΓΟ ΤΗΝΟΥ (1995-1996), ὑπὸ Ν. Κούρου

Β' ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΜΕΛΕΤΗ

- Ἐργασίες μελέτης καὶ συντήρησης εἰρημάτων ἀνασκαφῆς ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΜΦΙΠΟΛΕΩΣ, ὑπὸ Κ. Δ. Λαζαρίδη
- Στερέωση Ταξίάρχου Μιχαήλ ΑΝΩ ΚΟΡΑΚΙΑΝΑΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ, ὑπὸ Π. Α. Βοκοτοπούλου
- Ἐργασίες στερέωσης, συντήρησης καὶ μελέτης ἀνασκαφῆς ΜΙΝΩΑΣ ΑΜΟΡΓΟΥ, ὑπὸ Α. Μαραγκῶ
- Τὸ Ἱερό τοῦ Ἑρμῆ καὶ τῆς Ἀφροδίτης στὴ ΣΥΜΗ ΒΙΑΝΝΟΥ, ὑπὸ Ἄ. Λεμπέρση
- Συντήρηση φορητῶν εἰκόνων Μουσείου ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, ὑπὸ Ἐ. Τσιγαρίδα
- Ἐργασίες συντήρησης καὶ προκαταρκτικῆς μελέτης ἰλικοῦ ἀνασκαφῶν ΖΑΚΡΟΥ, ὑπὸ Α. Ν. Πλάτωνος

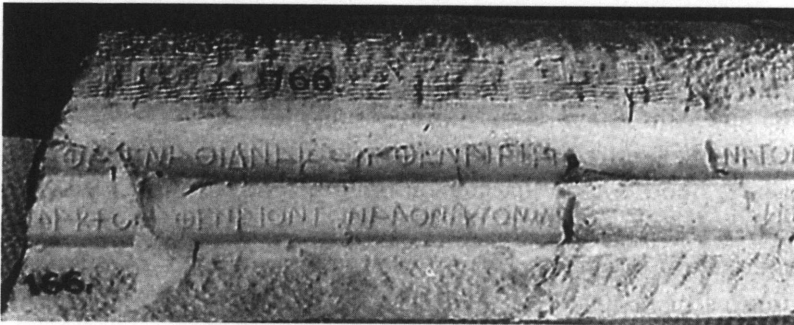
Γ' ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Δ' ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ - ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ

Στὰ προηγούμενα μνημονεύεται τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Καλλιμάχου ὡς ἄριστο παράδειγμα ἐπιγραφῆς τῆς ὁποίας τίς συμπληρώσεις δὲν μπορεῖ κανεὶς ἀπὸ ὅσους ἀσχολήθηκαν μὲ τὴ δημοσίευσή της νὰ θεωρήσει ὡς ἐντελῶς δικές του. Στὶς ἐκδόσεις τοῦ ἐπιγράμματος ποὺ παρατίθενται χρονολογικῶς, βλέπουμε ὅτι ἡ κάθε μία βασίζεται σὲ ἄλλες καὶ παρατηρεῖται συνεχῆς παλινδρόμηση στὴ χρήση τῶν λέξεων τῶν συμπληρώσεων.

Εἶναι πιθανὸ ὅτι ἂν βρισκόνταν ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐπιγραφῆς ποὺ λείπουν καὶ τὰ συναρμόζαμε, νὰ ἀποκαλυπτόταν κείμενο ἐντελῶς διάφορο ἐκείνου ποὺ προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν οἱ ἐπιγραφικοί.

1

Καλλιμάχος μάν]έθεκεν Ἄφιδναῖο[ς] τὰθenaίαι
 ἄν ----
 ---- ἄθ]ανάτον Ηοι ὄ[ρανον εὐρὺν] ἔχουσιν
 στεσάμενος πολέ]μαρχος Ἄθenaίων τὸν ἀγῶνα
 5 τὸν (ἢ τὸν) με ----
 ---- ελενονο ----
 παισὶν Ἄθenaίων, μ ----

A. Λόλλιγκ, *AD* 7, 1891, 81.

2

$\frac{\epsilon\theta\epsilon\kappa\eta\rho\eta\nu\alpha\theta\iota\alpha\nu\alpha\iota\kappa\iota\lambda\iota\alpha\theta\epsilon\nu\alpha\iota\alpha\iota\alpha\iota}{\mu\alpha\rho\tau\omicron\varsigma\kappa\alpha\theta\epsilon\rho\nu\alpha\iota\omicron\nu\tau\omicron\tau\eta\nu\alpha\lambda\omicron\nu\nu\alpha\iota\omicron\nu\mu\epsilon}$
 $\frac{\nu\epsilon\nu\alpha\tau\omicron\nu\eta\omicron\iota\varsigma}{\rho\lambda\epsilon\nu\omicron\nu\omicron}$
 $\frac{\epsilon\tau\omicron\varsigma\iota\nu}{\rho\alpha\iota\varsigma\upsilon\nu\alpha\theta\epsilon\nu\alpha\iota\omicron\nu\mu\iota}$
vac.

IG I Suppl. σ. 153, 350 (A. Kirchhoff).

3

- (1) Καλλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τάθηναιαί :
 άν| [- - - άθ]ανάτον *hoi* ὁ[ρανὸν εὐρύν] | ἔχοσιν *vac.*
- (2) στεσάμενος πολέ]μαρχος Ἀθηναῖον τὸν ἀγῶνα :
 τον με| - - ελενονο - - - |
 παισίν Ἀθηναῖον μ[α - - ἦ ν - - -

H.G. Lolling, *Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου*
 (1899) ἀρ. 166.

4

[Καλλίμαχος μ' άν]έθηκεν Ἀφιδναῖος τάθηναιαί (1 corr. τάθηνηι ?)
 άν[γελον άθ]ανάτων, οἱ Ὅ[λύμπια δώματ'] ἔχουσιν.
 [Καλλίμαχος πολέ]μαρχος Ἀθηναίων τὸν ἀγῶνα
 τὸν Μή[δων τε καί] Ἑλ(λ)ήνων ὦ[ρινε μέγιστον]
 παισίν Ἀθηναίων Μα[ραθῶνος άν' ἱερὸν ἄλσος].

F. Hiller v. Gaertringen, *Hermes* 54, 1919, 215.

5

[Καλλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖος τάθηναιαί :
 άν[γελον άθ]ανάτων, *hoi* Ὅ[λύμπια δώματ'] ἔχουσιν.
 [Καλλίμαχος πολέ]μαρχος Ἀθηναῖον τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μέ[δων τε καί *h*]ελένον ὁ[ρινε μέγιστον :]
 παισίν Ἀθηναῖον Μα[ραθῶνος άν' ἱερὸν ἄλσος].

IG I² 609 (F. Hiller v. Gaertringen).

6

[Καλλίμαχος . . . . . κ.τ.λ.

ἄν[γελον . . . . . κ.τ.λ.

[ἴος στέσας πολέ]μαρχος Ἀθηναῖον τὸν ἀγῶνα :
τὸν Μέ[δον τε καὶ ἴ]ελένον θά[νε δούλιον ἔμαρ :]
παισὶν Ἀθηναῖον Μα[ραθῶνος ἐν ἄλσει ἀμύνον].

A. Wilhelm, *Anz. Ak. Wien* 1934, 111-117 (παρὰ B.B. Shefton, *BSA* 45,
1950, 144).

7

[Καλίμαχος μ' ἄν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τάθυναίαι :
ἄν[γελον ἄθ]ανάτον, ἠοὶ ο[ὔρανόν εὐρύν] ἔχουσιν.
[ἠὸς στέσας πολέ]μαρχο[ς] Ἀθηναῖον τὸν ἀγῶνα :
τὸν Μέ[δον τε καὶ ἠ]ελένον θά[νε δόλιον ἔμαρ :]
παισὶν Ἀθηναῖον Μα[ραθῶνος ἐν ἄλσει ἀμύνον].

A. E. Raubitschek, *AJA* 44, 1940, 53.

8

[Καλίμαχος μ' ἄν]έθηκεν Ἀφιδναῖος τάθυναίαι :
ἄν[γελον ἄθ]ανάτων, ἴοι Ὀ[λύμπια δώματ'] ἔχουσιν.

[Καλίμαχος πολέ]μαρχος Ἀθηναίων τὸν ἀγῶνα :
τὸν Μή[δων τε καὶ ἴ]ελήνων ὤ[ρινε μέγιστον :]
παισὶν Ἀθηναίων Μα[ραθῶνος ἀν' ἱερὸν ἄλσος].

M.N. Tod, *A Selection of Greek Historical Inscriptions* 2 (1948) ἀρ. 13.

9

[Καλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τᾶθνεαῖαι :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον ἡοὶ ο[ὔρανὸν εὐρύν] ἔχοσιν. |
 [ἡὸς στέσας πολέ]μαρχος Ἀθνεαῖον τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μέ[δον τε καὶ ἡ]ελένον <θ>ᾶ[νε δόλιον ἔμαρ :]
 παισὶν Ἀθνεαῖον Μα[ραθῶνος ἐν ἄλσει ἀμύνον].

A.E. Raubitschek, *Dedications from the Athenian Acropolis* (1949) ἀρ. 13.

10

[Καλ(λ)ίμαχὸς μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τᾶθνεαῖαι :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον ἴοι Ὀ[λύμπια δόματα] ἔχοσιν,
 [ἴὸς(σ)τέσας πολέ]μαρχο[ς] Ἀθνεαῖον τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μα[ραθῶνι πρὸ ἴ]ελ(λ)ένον, ὄν[ομ' ἔστεφάνοσεν :]
 παισὶν Ἀθνεαῖον, μν[έμεν δ' ἀρετῆς κατέλειπεν].

B.B. Shefton, *BSA* 45, 1950, 159-160.

11

[τόνδε με δῆμος] ἔθεκεν Ἀφιδναῖο[ν] τᾶθνεαῖαι :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον, ἴοι Ὀ[λύμπια δόματα] ἔχοσιν.
 [Καλίμαχος πολέ]μαρχος Ἀθνεαῖον τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μα[ραθῶνι πρὸ ἴ]ελένον ὄν[ομαστὸν ἔθεκεν :]
 παισὶν Ἀθνεαῖον μν[ῆμα λιπὸν ἀρετῆς].

A. Raubitschek (παρὰ B.B. Shefton, *BSA* 45, 1950, 164).

12

[ἡὸς ποτ' ἐὸν πολέ]μαρχος Ἀθνεαῖον τὸν ἀγῶνα
 τὸν Μα[ραθῶνος ἔτ]ελεν, ὄνο[μ' ἡῶ σέβας ἡιερόν ἔσται]
 παισὶν Ἀθνεαῖον μν[έμεν φθιμένοιο τίουσιν].

W. Peek, *Zeitschr. Univ. Halle* 3, 1953/4, 381-382 (SEG 14, 12 D 13).

13

[Καλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τὰθenaίαι :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον hoi Ὀ[λύμπια δόματα] ἔχοσιν |
 [- υ υ - πολέ]μαρχος Ἀθenaίον τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μα[ραθῶνι . . . h]ελένον ὄν[υ - υ υ - υ :]
 παισὶν Ἀθenaίον μν[- - -].

A. Raubitschek, *Gymnasium* 72, 1965, 512.

14

[Καλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τὰθenaίαι :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον hoi Ὀ[λύμπια δόματ'] ἔχοσιν,|
 [. . . .⁸ . . . . πολέ]μαρχο[ς] Ἀθenaίον τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μα[ραθῶνι . . . h]ελενονο[. . . .¹¹ . . . . :]
 παισὶν Ἀθenaίον μν[. . . . .²¹ . . . . .]

R. Meiggs - D. Lewis, *A Selection of Greek Historical Inscriptions to the
 End of the Fifth Century B.C.* (Revised Edition 1988) ἀρ. 18.

15

[Καλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τὰθenaίαι :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον hoi Ὀ[λύμπιοι hέδρας ἐπ]έχοσιν,|
 [νικέσας πολέ]μαρχο[ς] Ἀθenaίον τὸν ἀγῶνα :
 τὸν μά[λ' ἀριστεύον h]έλεν ὄνομ[α μὲν κάλλιστον :]
 παισὶν Ἀθenaίον μν[ἔμα δὲ hἔς ἀρετῆς.]
 οἱ μν[έμεν δ' ἀρετῆς κατέλειπεν.]

E.B. Harrison, *GRBS* 12, 1971, 19.

16

[Καλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τᾶθENAIAI :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον *hoi* Ὁ[λύμπια δόματ'] ἔχοσιν.
 [? Καλίμαχος πολέ]μαρχος ἈθENAIOY τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μα[ραθῶνι πρὸ *h*]ελένον δ[(υ) - υυ - - :]
 παισὶν ἈθENAIOY μν[εμ? - υυ - υυ - -].

P.A. Hansen, *Carmina Epigraphica Graeca* (1983) ἀρ. 256.

17

[. . . . ? . . . . μ' άν]έθεκεν Ἀφιδναῖο[ς] τᾶθENAIAI :
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον, *hoi* Ὁ[λύμπια δόματ'] ἔχοσιν,
 [έμέτερος πολέ]μαρχος ἈθENAIOY τὸν ἀγῶνα :
 τὸν Μα[ραθῶνι πρὸ *h*]ελ(λ)ένον δ[νομ' έστεφάνοσεν :]
 παισὶν ἈθENAIOY μν[έμεν δ' ἄρετῆς κατέλειπεν].

O. Hansen, *Hermes* 116, 1988, 482-483.

18

[? Καλίμαχος μ' άν]έθεκεν Ἀ<φ>ιδναῖο[ς] τᾶθENAIAI : /
 ἄν[γελον ἄθ]ανάτον *hoi* Ὁ[λύμπια δόματα] ἔχοσιν / *vac.*
 [- υυ - πολέ]μαρχος ἈθENAIOY τὸν ἀγῶνα : /
 τὸν Μα[ραθῶνι υυ] ELENONO [. . . . 6:11 . . . . :] /
 παισὶν ἈθENAIOY μν[εμ - υυ - υυ - υ].

IG I³ 784 (D.M. Lewis - L. Jeffery).

B.X.II.

Α΄ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ 1999

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ (1899-1999)

ΚΑΙ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ (1979-1999)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στήν Ἀθήνα σήμερα, 9 Μαΐου 1999, ὥρα 9 π.μ., ἔγινε στή μικρή αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, Πανεπιστημίου 22, ἡ Πρώτη Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐταίρων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παραβρέθηκαν οἱ ἑξῆς:

1. Δοντᾶς Γεώργιος, 2. Πετράκος Βασίλειος, 3. Οἰκονομάκου Μαρία, 4. Τσελίκας Παναγιώτης, 5. Μαυρόγιαννης Διονύσιος, 6. Τουρτόγλου Μενέλαος, 7. Γραμμένου Ἴβνα, 8. Χολέβας Νικόλαος, 9. Βαγιακάκος Δικαῖος, 10. Παπαντωνίου Ροζαλίνδη, 11. Κοκκολιάδης Σπυρίδων, 12. Σχορδᾶ Δέσποινα, 13. Μαραγκοῦ Λίλα, 14. Λούβαρης Νικόλαος, 15. Τζαμτζῆς Ἰωάννης, 16. Eickstedt Klaus-Valtin von, 17. Ἀραβαντινὸς Διονύσιος, 18. Βασιλικῶ Ντόρα, 19. Παντελίδου-Γκόφα Μαρία, 20. Κριτζᾶς Χαράλαμπος, 21. Καμπίτογλου Ἀλέξανδρος, 22. Μαζαράκης Αἰνῖαν Ἀλέξανδρος, 23. Κοζομπόλης Δημήτριος, 24. Γούναρης Γεώργιος, 25. Βάλτερ-Καρύδη Ἑλένη, 26. Ἀλεξοπούλου Αἰκατερίνη, 27. Δεπάστας Νικόλαος, 28. Μπουρνᾶ-Σημαντῶνη Εὐαγγελία, 29. Οἰκονομίδου Μάντω, 30. Πολυχρονάκου-Σγουρίτσα Νάγια, 31. Ἀνδρειωμένου Ἀγγελικὴ, 32. Χατζόπουλος Μιλτιάδης, 33. Κανίνιας Σπυρίδων, 34. Ντούμας Χρῆστος, 35. Λεμπέση Ἀγγελικὴ, 36. Μανούσακας Μανοῦσος, 37. Μινῶτος Διονύσιος, 38. Δροσογιάννη Φανή, 39. Χριστοπούλου Δωροθέα, 40. Σιμωτᾶς Παναγιώτης, 41. Παπασταύρου Ἑλένη, 42. Λαμπρινουδάκης Βασίλειος, 43. Παναγοπούλου-Κιτσίκη Μπέατα, 44. Πωλογιώργη Μέλπω, 45. Παπαποστόλου Ἰωάννης, 46. Κύρκου-Τσώνη Μάρω, 47. Καλλιγᾶς Πέτρος, 48. Γαλλῆς Κωνσταντῖνος, 49. Ρήγας Κωνσταντῖνος, 50. Κόκκου Ἀγγελικὴ, 51. Δελμούζου-Πέππα Κωνσταν-

τίνα, 52. Δεκουλάκου Ἰφιγένεια, 53. Πολέμης Δημήτριος, 54. Μπέζη Ἐλένη, 55. Λαζαρίδου Θάλεια, 56. Μαχαίρα Βασιλική.

Πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγο ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας Γεώργιος Δοντᾶς, ὁ ὁποῖος ἐπρότεινε ὅπως, κατὰ τὸ ἄρθρο 31 τοῦ Ὄργανισμοῦ, ἐκλεγοῦν μὲ φανερὴ ψηφοφορία τὰ μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Συνέλευσης. Ἐκλέχθησαν ὁμοφώνως οἱ κάτωθι:

Λίλα Μαραγκοῦ ὡς Πρόεδρος, Χαράλαμπος Κριτζᾶς ὡς Ἀντιπρόεδρος, Ντόρα Βασιλικοῦ ὡς Πρώτη Γραμματεὺς, Μέλπω Παυλογιώργη ὡς Δευτέρα Γραμματεὺς.

Ἡ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης Λίλα Μαραγκοῦ εὐχαρίστησε τοὺς ἐταίρους γιὰ τὴν ἐκλογή της ὡς καὶ γιὰ τὴν ἐκλογή τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου καὶ τοὺς κάλεσε νὰ ἐκλέξουν μὲ μυστικὴ ψηφοφορία τὰ πέντε μέλη τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴ χρήση τοῦ 1999, καὶ δύο ψηφοδέκτες. Ψηφοδέκτες ἐξελέγησαν μὲ φανερὴ ψηφοφορία ἡ κυρία Ἄννα Γραμμένου καὶ ὁ κ. Ἀλέξανδρος Μαζαράκης Αἰνιάν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ψηφοφορίας καὶ τὴ διαλογή τῶν ψήφων ἡ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἀνακοίνωσε ὅτι ἐψήφισαν 56 ἐταῖροι. Εὐρέθησαν 56 φάκελοι στὴν κάλπη. Ἔλαβαν: 1. Δικαῖος Βαγιακάκος 55 ψήφους, 2. Δημήτριος Κοζομπόλης 53 ψήφους, 3. Ἀλέξανδρος Μαζαράκης Αἰνιάν 55 ψήφους, 4. Διονύσιος Μινῶτος 56 ψήφους, 5. Μαρία Οἰκονομάκου 55 ψήφους, 6. Πάντος Πάντος 2 ψήφους, 7. Ντόρα Βασιλικοῦ 1 ψῆφο. Ἐξελέγησαν ὡς μέλη τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας οἱ πέντε πρῶτοι.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας προσῆλθαν οἱ ἐξῆς 19 ἐταῖροι οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν ἐψήφισαν: Εὐστρατίου Κλαίρη, Τσάκος Κωνσταντῖνος, Δημακοπούλου Αἰκατερίνη, Παλαιοκρασσᾶ Λυδία, Κοσμόπουλος Μιχαήλ, Ραυτοπούλου Ἐληάνα, Οἰκονομίδης Γεώργιος, Χριστόπουλος Παναγιώτης, Ζίας Νικόλαος, Δοντᾶ Δόμνα, Κουνουπιώτου-Μανωλέσσου Ἐλένη, Μουστάκα Ἀλίκη, Λαζαρῆς Ἀνδρέας, Κούγκου Ἐλένη, Χαϊρέτη Μαρία, Μπρούσκαρη Μαρία, Κυπραίου Εὐαγγελία, Ἀλευρᾶ-Κοκκοροῦ Γεωργία, Ριζάκης Ἀθανάσιος.

Στή συνέχεια ἡ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης κάλεσε τὸν Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Συμβουλίου νὰ ἐκθέσει τὰ πεπραγμένα τοῦ 1998. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἡ φετινὴ μας πρώτη συγκέντρωση δὲν γίνεται ὑπὸ αἰσί-
ους οἰωνούς, ὡς πρὸς ὅσα συμβαίνουν στοὺς γείτονές μας λα-
οὺς. Ὅπως πρὶν ἀπὸ 58 χρόνια, τὶς ἴδιες μέρες, ὁ πόλεμος καὶ
ἡ καταστροφή πού μᾶς βρῆκαν πέρασαν πρῶτα ἀπὸ γειτο-
νικὲς χῶρες. Εὐχόμεθα νὰ τερματιστοῦν καὶ νὰ μὴ συνεχίσουν
τὴν πορεία τους.

Κατὰ τὸ 1998 ἡ Ἑταιρεία στερήθηκε τεσσάρων ἐταίρων
της, τῆς Εὐρυδίκης Κοντολέοντος, τοῦ Εὐθυμίου Μαστρο-
κώστα, τοῦ Γεωργίου Σολομωνίδη καὶ τοῦ ἐπιτίμου συμβού-
λου Paolo Enrico Arias. Στὴν ἀρχὴ τοῦ χρόνου ἀπεβίωσε ὁ
ἐπίτιμος σύμβουλος John Chadwick καὶ τὸν Μάρτιο χάθηκαν
δύο ἀκόμη φίλοι τῶν ἀρχαίων καὶ τῆς παράδοσης, ὁ Στέλιος
Τριάντης καὶ ὁ Νικόλαος Λιβαδάρας· τὸν Ἀπρίλιο ἀπεβίωσε ὁ
ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Karl Schefold. Ὁ
κύκλος τῶν παλαιῶν ἐταίρων καὶ φίλων γίνεται μικρότερος
ἐνῶ ἐγγενεῖς ἀδυναμίες δυσχεραίνουν τὴν κανονικὴ ἀνανέωση
τοῦ σώματος. Ὁ κίνδυνος τῆς ἀπολίθωσης ὑπάρχει καὶ στοὺς
πλέον ριζοσπαστικὸς ὀργανισμούς, πολὺ περισσότερο στὴν
Ἑταιρεία ἢ ὁποία προχωροῦσε πάντοτε μὲ κάποιο πνεῦμα
συντήρησης τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποβληθεῖ ἐντελῶς.

Μὲ τὴ χρονιὰ τούτῃ συμπίπτουν τρεῖς σημαντικὲς γιὰ τὴν
ἱστορία τῆς Ἑταιρείας ἐπέτειοι. Συμπληρώνονται 20 χρόνια
ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Ἀναστασίου Ὁρλάνδου, 25 χρόνια ἀπὸ
τὸν θάνατο τοῦ Σπυρίδωνος Μαρινάτου καὶ 100 χρόνια, ἕνας
αἰώνας, ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Στεφάνου Κουμανούδη. Καὶ οἱ
τρεῖς ὑπῆρξαν ἰσχυρὲς προσωπικότητες, μεγάλοι ἐπιστήμο-
νες, καὶ ἡ Ἑταιρεία τιμᾷ καὶ θὰ τιμῆσει τὴ μνήμη τους, ὅπως
ἀρμόζει στὴν πολύτιμη προσφορά τους πρὸς τὸ ἀρχαῖο Ἰδρυ-
μᾶ μας καὶ πρὸς τὸν τόπο.

Ἡ οἰκονομικὴ διαχείριση τῆς Ἑταιρείας ἐλεγχόταν καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τοῦ 1998 ἀπὸ τὸν Ὁρκωτὸ Ἐλεγκτὴ κ. Στυλιανὸ Παπανικολάου. Συνεχῆς καὶ ἐξονυχιστικὸς ἐπίσης ὑπῆρξε ὁ ἐλεγχος τῆς διαχείρισης τῶν πιστώσεων πὺ χορηγήθηκαν σὲ ὅσους ἐκτελοῦν ἔργα τῆς Ἑταιρείας. Τοῦτο ἔγινε ἀπὸ τὸ μόνιμο Γραφεῖο Ἐσωτερικοῦ Ἐλέγχου. Τὴν ἀναλυτικὴ ἔκθεση γιὰ τὴ διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑταιρείας θὰ ἀκούσετε μετὰ τὴν ἔκθεσή μου.

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑταιρείας ἐμπλουτίστηκε κατὰ τὸ 1998 μὲ 1301 νέους τόμους. Οἱ 531 ἀποκτήθηκαν μὲ δωρεά, οἱ 471 μὲ ἀνταλλαγὴ ξένων ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν καὶ συγγραμμάτων ἀξίας 3.000.000 δρχ. καὶ οἱ 279 τόμοι ἀποτελοῦν δωρεές ἰδιωτῶν καὶ Ἰδρυμάτων. Βιβλιοδετήθηκαν ἐπίσης 575 τόμοι καὶ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας αὐτῆς ἔφθασε τὸ ποσὸ τῶν 4.623.000 δρχ. Τὴ Βιβλιοθήκη μεταχειρίστηκαν 2.053 μελετητές. Ἡ συνολικὴ δαπάνη γιὰ τὴν ἀγορὰ βιβλίων ἔφθασε τὸ ποσὸ τῶν 13.246.000 δρχ. καὶ ἐπὶ πλέον διανεμήθηκαν δωρεάν, στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία, στὶς δημόσιες καὶ ἀρχαιολογικὲς Βιβλιοθήκες καὶ σὲ ἀρχαιολόγους, βιβλία ἀξίας 20.620.000 δρχ.

Τὸ Ἀρχεῖο ἐμπλουτίστηκε ἐπίσης μὲ νέα ἔγγραφα καὶ κυρίως φωτογραφίες. Μνημονεύω ὅτι ὅλες οἱ φωτογραφίες καὶ τὰ ἀρνητικὰ τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Ὄρωποῦ, πολλὲς ἑκατοντάδες, καὶ γιὰ τίς ὁποῖες ἡ Ἑταιρεία δὲν δαπάνησε ποτέ, βρίσκονται πλέον καταταγμένες στὸ Ἀρχεῖο. Περαιτῶθηκε σχεδὸν καὶ ἡ συντήρηση τῶν μεγάλου σχήματος φωτογραφιῶν μνημείων καὶ τοπίων τῆς Ἑλλάδος τῆς Ἐκθέσεως τῆς Ρώμης τοῦ 1911, οἱ ὁποῖες, μετὰ τὴν ἀντιγραφή τους θὰ εἶναι προσιτὲς στοὺς ἐπιστήμονες.

Οἱ δημοσιεύσεις μας ὑπῆρξαν πολλὲς καὶ σημαντικὲς. Πρῶτα πρῶτα ἐκδόθηκαν ὁ τόμος τοῦ Ἔργου 1997 καὶ τέσσερα τεύχη τοῦ Μέντορος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ τεῦχος Ἀπριλίου εἶναι ἀφιερωμένο στὸν Humfry Payne, τοῦ Ὀκτωβρίου στὸν Κυριακὸ Πιττάκη καὶ τοῦ Δεκεμβρίου στὶς ἀνασκαφὲς τοῦ

Κεραμεικοῦ. Θὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα εἰδικὰ ἀφιερῶματα στὰ μεγάλα ἔργα τῆς Ἑταιρείας, τῆς ὁποίας ἡ συμβολὴ πολ- λές φορές ἀποσιωπᾶται ἀπὸ ἄγνοια.

Τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος ἐκδόθηκε ὁ τόμος 136 τοῦ 1996. Περιέχει μία μελέτη μόνο, τὰ *Θηβαϊκά*, τοῦ καθη- γητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Νικόλα Φαράκλα.

Ἐκδόθηκαν ἀκόμη τὸ βιβλίον τῆς κυρίας Ἑλενας Walter- Καρύδη, *Τὸ ἐλληνικὸ σπίτι - Ὁ ἐξευγενισμὸς τῆς κατοικίας* στὰ ὑστεροκλασικὰ χρόνια, στὴν ἀγγλική, ὁ *Μαραθῶν*, τοῦ ὀμιλοῦντος, στὰ γερμανικά, καὶ τὸ σύντομο κείμενο τοῦ Ἀνα- στασίου Ὀρλάνδου, *Ἡ βυζαντινὴ ἀρχιτεκτονικὴ*, σὲ τέσσερις γλῶσσες. Ἐπιδίωξη τῆς Ἑταιρείας εἶναι νὰ ἐκδοθοῦν πολλὰ συστηματικὰ μικρὰ κείμενα, ὑψηλοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου, γιὰ ὅλες τὶς ἀνασκαφές της καὶ γιὰ τὰ σημαντικὰ ζητήματα τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἀρχαίας τέχνης. Ὑπενθυμί- ζω ὅτι στὴν ἴδια σειρὰ κυκλοφοροῦν ἀκόμη *Τὰ γλυπτά τοῦ Μουσείου τῆς Τεγέας*, τῆς κυρίας Ἀλκμήνης Σταυρίδου, *Ἡ Νεολιθικὴ Ἀττικὴ*, τῆς συμβούλου καθηγήτριας κυρίας Μα- ρίας Παντελίδου-Γκόφα καὶ τὰ *Μυκηναϊκὰ σφραγιστικὰ δα- κτυλίδια*, τῆς κυρίας Ντόρας Βασιλικοῦ.

Ἐκδόθηκαν ἐπίσης ἡ μονογραφία τοῦ κ. Γεωργίου Ρεθε- μιωτάκη, *Ἀνθρωπομορφικὴ πηλοπλαστικὴ στὴν Κρῆτη*, καὶ ἡ κριτικὴ ἐξιστόριση τῶν ἐλληνικῶν ἀναστηλώσεων ἀπὸ τὴν κυρία Φανὴ Μαλλοῦχου-Tufano, μὲ τίτλο *Ἡ ἀναστήλωση τῶν ἀρχαίων μνημείων στὴ νεώτερη Ἑλλάδα (1834-1939)*. Γιὰ τὴν ἐκτύπωση τοῦ βιβλίου προσέφερε ἰδιαίτερος μεγάλο ποσὸν ἡ Α.Ε. Ὀδῶν καὶ Ὀδοστρωμάτων.

Τὸ νέο βιβλίον τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κ. Σπύρου Ἰακωβίδη, *Γλᾶς II* ἀποτελεῖ τὴ δημοσίευση τῶν ἀνασκαφῶν του στὴ φημισμένη μυκηναϊκὴ ἀκρόπολη καὶ συνέχεια τοῦ τόμου *Γλᾶς I* πού εἶχε ἐκδοθεῖ τὸ 1989.

Ἐκδόθηκαν ἀκόμη τὸ ἔργο τοῦ Κωνσταντίνου Καλογερό- πουλου, *Πρῶμα μυκηναϊκὰ ταφικὰ εὐρήματα ἀπὸ τὴν Ἀνά- ληψη*, στὰ γερμανικά, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ δημοσίευση παλαιᾶς

ἀνασκαφῆς τοῦ Κωνσταντίνου Ρωμαίου, καὶ ὁ τόμος 3 τοῦ Ἀρχείου τῶν Μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς, ἀφιερωμένος στὸν Κυριακὸ Πιπτάκη. Ὁ τόμος περιέχει τὴν κριτικὴ παρουσίαση τῆς ὕλης παλαιῶν δημοσιευμάτων τοῦ Πιπτάκη καὶ τῆς Ἑταιρείας καὶ γιὰ τὴν ἐκτύπωσή του προσέφερε σημαντικὸ χρηματικὸ ποσὸν ἢ κυρία Ματρώνα Εγον. Ἐκτενέστερος λόγος γιὰ ὅλα τὰ δημοσιεύματα ποὺ μνημόνευσα θὰ γίνῃ σὲ λίγο, κατὰ τὴν ἔκθεση τοῦ Ἔργου 1998.

Ἀνασκαφές τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1998 ἔγιναν στὸν Ραμνούντα, στὸν Μαραθῶνα, στὴ Σκάλα Ὠρωποῦ, στὴν Καλλιθέα Πατρῶν, στὴ Μεσσήνη, στὴ Φιγάλεια, στὸν Θέρμο, στὴ Φιλιππιάδα, στὴ Δωδώνη καὶ στὴ Χριστιανικὴ Ἀμφίπολη. Συντήρηση καὶ μελέτη μνημείων ἔγινε στὸ ἱερό τοῦ Ἀπόλλωνος Μαλεάτα, στὴ βασιλικὴ τοῦ Λεχαίου, στὴν Ἀρχαία Ἀμφίπολη, στὸ Ἀκρωτήρι Θήρας, στὴ Μινῶα Ἀμοργοῦ καὶ στὴ Ζάκρο.

Ἡ Ἑταιρεία ἤλθε ἀρωγὸς καὶ σὲ ἄλλα Ἰδρύματα, ἑλληνικὰ καὶ ξένα, στὴν Ἑταιρεία Λακωνικῶν Σπουδῶν, στὸ LIMC τῆς Βασιλείας καὶ στὸ Λεξικὸ τῶν κυρίων ὀνομάτων ποὺ ἐκδίδει ἡ Βρετανικὴ Ἀκαδημία. Ἦλθε ἐπίσης ἀρωγὸς καὶ σὲ ἄτομα, γιὰ τὴ συμπλήρωση μελετῶν τους, καὶ προσέφερε σὲ πολλοὺς τὴ φιλοξενία της στὸν ξενώνα.

Ἡ Σχολὴ Διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης λειτούργησε γιὰ δέκατη χρονιά. Θέματα τῶν μαθημάτων ἦσαν ἡ «Νεώτερη Ἑλληνικὴ Ἀρχιτεκτονικὴ», ποὺ δίδαξαν οἱ καθηγητὲς τοῦ Πολυτεχνείου Νικόλαος Χολέβας, Γεώργιος Προκοπίου, Ἀφροδίτη Ἀγοροπούλου-Μπιρμπίλη, Μάρω Ἀδάμη καὶ Μάνος Μπίρης, καὶ «Ἡ Γραμμικὴ Β Γραφὴ καὶ ὁ Μυκηναϊκὸς Κόσμος», ποὺ δίδαξε ὁ κ. Χρῆστος Μπουλώτης.

Γιὰ τὰ οἰκόπεδα τῆς λεωφόρου Συγγροῦ σᾶς εἶχα μιλήσει πέρυσι. Τὸ ζήτημα προχώρησε· τὸ Συμβούλιο προέκρινε τὴν προσφορὰ τεχνικοῦ γραφείου, στὸ ὁποῖο ἀνέθεσε τὸ ἔργο τῆς οἰκοδόμησής τῶν γηπέδων μὲ τὸ σύστημα τῆς ἀντιπαροχῆς. Ἡ προσφορὰ καλύπτει πλήρως τὰ συμφέροντα τῆς Ἑται-

ρείας, ἡ ὁποία θὰ ἀποκτήσει ἓνα πολὺ μεγάλο ἀκίνητο, καινούργες καὶ προσοδοφόρο. Ἡ διαδικασία ἔχει προχωρήσει καὶ τὰ σχέδια τοῦ κτιρίου εἶναι ἔτοιμα.

Τοῦ Τμήματος τῆς Κύπρου τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια, ἀπὸ τὸν πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Γλαῦκο Κληρίδη, θὰ γίνουν στὶς 3 Ἰουνίου. Μία πολυετῆς προσπάθεια τῆς Ἑταιρείας, ἀκριβέστερα τοῦ Προέδρου τῆς Γεωργίου Δοντᾶ, θὰ ἀρχίσει νὰ ἀποδίδει. Ἰδιῶτες δωρητὲς ἔχουν ἕως σήμερα προσφέρει ἀρκετὰ γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἐξόδων δημιουργίας καὶ ἐξοπλισμοῦ τοῦ Ἰδρύματος. Ἐλπίζουμε ὅτι ἄλλοι θὰ συνεχίσουν καὶ ὅτι τὸ Τμήμα, τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ ἀρχαιολογικὸ Ἰδρυμα ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, θὰ προκόψει.

Ἐπιδιώξῃ μας εἶναι τὸ Τμήμα νὰ ἀποκτήσει τὴ δική του ὀντότητα καὶ αὐτοτέλεια στὸν ἐπιστημονικὸ τομέα, πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ χρειαστεῖ χρόνος. Ἡ ἀρχὴ ὅμως ἔγινε καὶ στὶς 3 Ἰουνίου θὰ ἀρχίσει τὴν ἱστορικὴ ζωὴ του ἓνα ἴδρυμα τὸ ὁποῖο συνάντησε, μέχρι τελευταίας στιγμῆς, ἐμπόδια καὶ ἀντιδράσεις ἀπὸ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα πού ἔπρεπε νὰ τὸ ὑποστηρίξουν.

Ἡ Ἑταιρεία αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνη πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι βοήθησαν στὴν πραγματοποίηση τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου καὶ τοὺς ἐκφράζει τὶς εὐχαριστίες τῆς. Εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου κ. Χρυσόστομο, εἰς τὸν Πρόεδρο τῆς Κύπρου κ. Γλαῦκο Κληρίδη, εἰς τὸν Ὑπουργὸ Συγκοινωνιῶν καὶ Ἔργων τῆς Κύπρου κ. Λεόντιο Ἱεροδιακόνου, εἰς τὸν πρῶτὸν Πρόεδρο τῆς Κύπρου κ. Γεώργιο Βασιλείου, εἰς τὸ Τμήμα Ἀρχαιοτήτων τῆς Κύπρου καὶ τὸν Διευθυντὴ του κ. Σοφοκλῆ Χατζησάββα καὶ εἰς τοὺς δωρητὲς ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος, εἰς τὸ Ἰδρυμα Νιάρχου τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ εἰς τὸν κ. Θάνο Ζιντίλη στὴ Λευκωσία.

Ἐπενθυμίζω ὅτι πέρυσι εἶχαν προσφέρει βιβλιοθηκὲς γιὰ τὸ Τμήμα ἡ κυρία Μαρία Παυλῆ καὶ ἡ κυρία Ἀναστασία Ὠνάσογλου. Βιβλία εἶχαν ἐπίσης προσφέρει ἀρκετοὶ ἑταῖροι. Ὅλα βρίσκονται ἀπὸ μακροῦ στὴν Κύπρο.

Χάρη στην πολιτική τῆς αὐστηρῆς οἰκονομίας καὶ τῶν περικοπῶν τῶν δαπανῶν τὰ οἰκονομικά τῆς Ἑταιρείας βελτιώνονται σταδιακά. Ὅπως ἔχω ξαναπεῖ, ἡ Ἑταιρεία δὲν ἔγινε οὔτε γίνεται πλούσια. Ἀπέχει ἀκόμη πολὺ ἀπὸ αὐτό. Μὲ τὴ βελτίωση τῶν οἰκονομικῶν τῆς ἀποκτᾶ τὴ βεβαιότητα ὅτι στὸ μέλλον ἢ συνέχιση τοῦ ἔργου τῆς δὲν θὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ παράγοντες ἔξω ἀπὸ αὐτήν, δηλαδὴ ἀπὸ σκοπιμότητες προσωπικοῦ ἢ πολιτικοῦ χαρακτήρα.

Καὶ πέρυσι καὶ πρόπερσι σᾶς ἔθεσα, γιὰ νὰ ἐκφέρετε τὴν κρίση σας, τὸ μέγα ζήτημα τῆς θέσεως τῆς Ἑταιρείας μέσα στὸν σημερινὸ πολιτικὸ καὶ οἰκονομικὸ κόσμο, ὅπου ἀπορρίπτονται οἱ παραδοσιακὲς ἀξίες καὶ τρόποι ἐνεργειῶν. Πρέπει νὰ συνεχίσουμε τὸν δρόμο πὺ ἀκολουθοῦμε, ἔχοντας ὡς κριτήριο τῶν ἐνεργειῶν μας τὴν ὠφέλεια πὺ προκύπτει ἀπὸ αὐτὲς γιὰ τὸν τόπο καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ, ἀκολουθώντας τὸ σημερινὸ ἀντιπνευματικὸ ρεῦμα, νὰ μεταβάσουμε τὴ μορφὴ τῆς Ἑταιρείας ἀφαιρώντας τῆς ἐκεῖνο πὺ τὴν κράτησε στὴ ζωὴ, δηλαδὴ τὴν πίστη πρὸς τὸν ἀρχικὸ σκοπὸ τῆς, τὸν ὁποῖο διατηροῦμε ἀμετάβλητο;

Ἐπάρχει μία μερίδα ἐταίρων οἱ ὁποῖοι πιστεύουν ὅτι ἡ Ἑταιρεία εἶναι ἀπτηρχαιωμένη, δὲν προτείνουν ὅμως, φανερά ἐδῶ μέσα, ἐκεῖνα πὺ κατὰ τὴν γνώμη τους θὰ τὴν ξανακτίσουν καὶ συγχρόνως θὰ διατηρήσουν ἀλώβητους τοὺς σκοπούς τῆς. Ἄς μὴ γελιόμαστε· κανένας πνευματικὸς ὀργανισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει χωρὶς σκοπὸ, σκοπὸ πνευματικὸ· γιὰτὶ μόνο αὐτὸς ἐνώνει τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ οἱ σκοποὶ οἱ πνευματικοὶ πρέπει νὰ ἔχουν μεγάλη διάρκεια, ἑκατονταετιῶν ὅπως τῆς Ἑταιρείας. Φαντάζεστε τὴν Ἑταιρεία νὰ υἱοθετήσῃ τὰ σημερινὰ ἰδανικά τῆς Νέας Τάξης καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσῆς; Θὰ γίνουμε σὰν ἐκείνους τοὺς Ἀρχαίους τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, λ.χ. σὰν τὸν ἀγαθὸ Πλούταρχο καὶ τὸν Ἡρώδη Ἀττικὸ, θλιβεροὺς φίλους καὶ πρόθυμους συνεργάτες τῆς Ρώμης, ἐνὸς διεφθαρμένου ὀργανισμοῦ πεθαμένου στὴν πραγματικότητα.

Πρὶν κλείσω τὴν ἔκθεσή μου μὲ λύπη μνημονεύω ὅτι κατὰ τὴ χρονιά τούτη ἀποχώρησαν ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τῆς Ἑταιρείας δύο παλαιοὶ ὑπάλληλοι, οἱ κύριοι Εὐάγγελος Ὀλύμπιος, σχεδιαστής, καὶ Κωνσταντῖνος Γκιώνης, ἐπόπτης τοῦ μεγάρου. Καὶ οἱ δύο προσέφεραν ἐπὶ μακρὰ ἔτη εὐδόκιμη ὑπηρεσία καὶ τὸ Συμβούλιο ἐκφράζει πρὸς αὐτοὺς τὶς εὐχαριστίες του γιὰ τὴν ἀφοσίωση μὲ τὴν ὁποία συνεργάστηκαν μαζί του γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ μας».

Μετὰ τὴν Ἐκθεση τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Συνέλευσης διάβασε τὴν Ἐκθεση τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴν οἰκονομικὴ χρήση τοῦ 1998, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΕΚΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 1998

Σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 31 καὶ 32 τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία συντάσσει ἔκθεση περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης τοῦ λήξαντος ἔτους, τὴν ὁποία καὶ ὑποβάλλει πρὸς τὴν Γενικὴ Συνέλευση τῶν Ἑταίρων.

Κατὰ τὸ ἄρθρο 17 τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ τήρηση τῶν λογιστικῶν βιβλίων γίνεται κατὰ τὸ διπλογραφικὸ σύστημα μὲ μηχανογραφικὸ τρόπο. Τὰ λογιστικὰ βιβλία πού τηρήθηκαν μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ εἶναι τὰ ἑξῆς: 1. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιο Ταμείου, 2. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιο Διαφόρων Πράξεων, 3. Συγκεντρωτικὸ Ἡμερολόγιο, 4. Συγκεντρωτικὸ Καθολικὸ, 5. Καρτέλες κατὰ λογαριασμὸ Γενικοῦ Καθολικοῦ ἀναλυτικά, 6. Βιβλίον Ἐγγραφῶν Ἰσολογισμοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος 1998 ἐκδόθησαν τὰ ἑξῆς παραστατικά:

1. Γραμμάτια εἰσπράξεως, ἀρ. 1-563

2. Χρηματικά έντάλματα, αρ. 1-700
3. Δελτία συμφηφιστικής πράξεως, αρ. 1-967
4. Τιμολόγια - δελτία αποστολής, αρ. 1677-1909
5. Δελτία αποστολής, αρ. 394-642
6. Ἀποδείξεις λιανικῆς σειρᾶ Α', αρ. 278-327

Βάσει τῶν καταχωρήσεων πού ἔγιναν στὰ ἀνωτέρω λογιστικά βιβλία συντάχθηκε στίς 31.12.1998 ὁ Ἰσολογισμὸς Περιουσιακῆς Κατάστασης καὶ ὁ Πίνακας Ἀποτελεσμάτων Χρήσεως 1998. Οἱ ἀντίστοιχοι πίνακες ἐπισυνάπτονται στὸ τέλος τῆς Ἐκθεσης.

Παρατίθενται στὴ συνέχεια ὀρισμένα σχόλια καὶ παρατηρήσεις ὡς πρὸς τοὺς λογαριασμούς:

Ἐνεργητικὸ

1. **Γήπεδα:** Ἐμφανίζεται ἡ ἀξία τῶν οἰκοπέδων κυριότη-
τας τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἡ ὁποία ἀνέρχεται σὲ
133.999.544 δρχ. σύμφωνα μὲ ἀποτίμηση τοῦ ἔτους 1979.
Ὑποχρέωση ἀναπροσαρμογῆς τῆς ἀξίας τους δὲν ὑπάρχει.

2. **Κτίρια:** Τὰ κτίρια κυριότητος τῆς Ἀρχαιολογικῆς
Ἑταιρείας ἀπεικονίζονται στὸν Ἰσολογισμὸ μὲ λογιστικὸ ἰσό-
τιμο 6.750 δρχ. χάριν μνείας, λόγω τῆς ὀλοσχεροῦς ἀπόσβε-
σης τῆς ἀξίας τους κατὰ τὸ παρελθόν.

3. **Ἐγκαταστάσεις κτιρίων:** Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἐμφανί-
ζεται ἡ ἀναπόσβεστη ἀξία τοῦ ἀκινήτου ἐπὶ τῆς Λ. Ἀλεξάν-
δρας 105, τὸ ὁποῖο ἀγοράστηκε ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία τὸν Δε-
κέμβριο τοῦ 1996.

4. **Μηχανολογικὸς ἐξοπλισμὸς, μεταφορικὰ μέσα:** Οἱ λογα-
ριασμοὶ αὐτοὶ ἔχουν ὀλοσχερῶς ἀποσβεσθεῖ καὶ ἐμφανίζονται
μὲ λογιστικὸ ἰσότιμο μιᾶς δραχμῆς.

5. **Ἐπιπλα καὶ λοιπὸς ἐξοπλισμὸς:** Τὸ ἔτος 1998 διατέθη-
καν 1.157.972 δρχ. γιὰ τὴν προμήθεια ἐπίπλων καὶ λοιποῦ
ἐξοπλισμοῦ τῶν Γραφείων τῆς Α.Ε. καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ
τὴν προμήθεια ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, γιὰ τὴν κάλυψη
τῶν ἀναγκῶν τῆς Α.Ε.

6. **Βιβλία Ἀποθέματος:** Στὸν λογαριασμό αὐτὸ ἐμφανίζεται τὸ ἀναπόσβεστο ὑπόλοιπο τῶν ἐκτὸς συναλλαγῆς βιβλίων.

7. **Βιβλία Βιβλιοθήκης:** Γιὰ τὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὸ ἔτος 1998 διατέθηκαν 14.772.466 δρχ. Τὸ ποσὸν αὐτὸ ἀφορᾷ τόσο τὴν ἀγορὰ βιβλίων ἀπὸ τὸ Ἐσωτερικὸ καὶ τὸ Ἐξωτερικὸ ὅσο καὶ τὰ βιβλιοδετικά.

8. **Βιβλία πρὸς διάθεση:** Στὸν λογαριασμό αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ ἀξία τοῦ υπολοίπου τῶν πρὸς πώληση βιβλίων τῆς Α.Ε. σὲ τιμὴ κόστους, βάσει τῆς ἀξίας τοῦ χαρτιοῦ καὶ τῶν ἐξόδων γιὰ στοιχειοθεσία, ἐκτύπωση καὶ βιβλιοδεσία. Ἡ ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τῆς Α.Ε. τὸ ἔτος 1998 ἀπορρόφησε τὸ ποσὸ τῶν 42.836.095 δρχ.

9. **Βιβλία ὑπὸ ἔκδοση:** Τὸ ποσὸ τῶν 6.671.965 δρχ. ἀπεικονίζει τὴν ἀξία τῶν βιβλίων τῶν ὁποίων δὲν εἶχε ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἐκτύπωση κατὰ τὴν 31.12.1998.

10. **Πελάτες:** Στὸν λογαριασμό αὐτὸ ἀπεικονίζεται ἡ ἀπαιτήση τῆς Α.Ε. ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν βιβλίων εἰς τὸ Ἐξωτερικὸ καὶ τὸ Ἐσωτερικὸ.

11. **Χρεῶστες:** Στὸν λογαριασμό αὐτὸ ἀπεικονίζονται οἱ ἀπαιτήσεις τῆς Α.Ε. κατὰ τὴν 31.12.1998, ἀπὸ προκαταβολὲς ποῦ εἶχαν χορηγηθεῖ σὲ διαφόρους γιὰ τὰ «Ἔργα», τίς ἴδιες ἀνασκαφὲς καὶ τὴν ἐκτέλεση διαφόρων ἐργασιῶν.

12. **Χρεόγραφα:** Τὰ διάφορα χρεόγραφα τοῦ χαρτοφυλακίου τῆς Α.Ε. τὴν 31.12.1998 ἀνέρχονται σὲ 524.963.772 δρχ. καὶ ἡ ἀποτίμηση ἔγινε βάσει τιμῶν κτήσεως μικροτέρων ἐκεῖνων τῆς μέσης τιμῆς Δεκεμβρίου 1998.

13. **Διαθέσιμα:** Στὴν ομάδα αὐτὴ τῶν λογαριασμῶν ἀναγράφονται ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο Ταμείου τῆς 31.12.1998 καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν καταθέσεων τῆς Α.Ε. σὲ διάφορες τράπεζες. Τὸ ὕψος τῶν διαθεσίμων τῆς 31.12.1998 ἀνέρχεται σὲ 2.987.164.183 δρχ.

14. **Μεταβατικοὶ λογαριασμοὶ Ἐνεργητικοῦ:** Στὸν λογαριασμό αὐτὸ ἀναγράφονται τὰ ἔσοδα τὰ ὁποῖα θὰ εἰσπραχθοῦν τὸ ἔτος 1999.

Παθητικό

1. **Κεφάλαιο ή καθαρή θέση:** Απεικονίζει την καθαρή περιουσία της Α.Ε. κατά την 31.12.1998 όπως αυτή προκύπτει αν από το σύνολο του Ένεργητικού αφαιρέσουμε το καθαρό Παθητικό. Η καθαρή θέση της 31.12.1998 ανέρχεται σε 1.138.147.249 δρχ.

2. **Αποθεματικό διαφορών αποτίμησης χρεογράφων:** Προέρχεται από την αναπροσαρμογή της αξίας των χρεογράφων κατά το παρελθόν και την αξία των δωρεάν διατεθέντων χρεογράφων. Προορισμός είναι η κάλυψη ζημιών από ένδεχόμενη μεταβολή της τιμής τους κατά την εξόφληση.

3. **Αποθεματικό από πώληση ακινήτων:** Στόν λογαριασμό αυτό περιλαμβάνεται η διαφορά μεταξύ τιμής πώλησεως ακινήτων, στη Λ. Συγγρού και στην οδό Μουσών 3 και Πρωτέως 6 Παλαιού Φαλήρου, και της έγγεγραμμένης εις τὰ βιβλία της Έταιρείας αξίας των ακινήτων αυτών.

4. **Πιστωτές:** Στην ομάδα αυτή των λογαριασμών εμφανίζονται οι υποχρεώσεις της Α.Ε. προς το Δημόσιο από παρακρατηθέντες φόρους, περιλαμβανομένου και του ΦΕΠ (φόρου εισοδήματος περιουσίας) αποδοτέους εντός του 1999· επίσης από κρατήσεις υπέρ ΙΚΑ μηνός Δεκεμβρίου 1998, αποδοτέες το 1999, και από εισπραχθείσες εγγυήσεις από τους ένοικιαστές ακινήτων μας.

5. **Προμηθευτές:** Στόν λογαριασμό αυτό απεικονίζεται ή υποχρέωση της Α.Ε. σε διάφορους προμηθευτές.

6. **Πιστώσεις έργων:** Στην ομάδα αυτή των λογαριασμών απεικονίζονται τὰ υπόλοιπα των διαφόρων πιστώσεων που χορηγήθηκαν από το Δημόσιο στην Α.Ε. για τή χρηματοδότηση διαφόρων μεγάλων έργων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 1998

᾽Εσοδα

Τὰ πάσης φύσεως ἔσοδα τῆς Α.Ε. κατὰ τὸ ἔτος 1998 ἀνῆλθαν σὲ 485.348.847 δρχ. Στὸ ποσὸ αὐτὸ περιλαμβάνονται καὶ 3.943.978 δρχ. πὸ ἀντιστοιχοῦν σὲ δεδουλευμένους τόκους Repos καὶ Ἀμοιβαίων Κεφαλαίων μὴ εἰσπραχθέντες τὸ 1998 καὶ εἰσπρακτέους τὸ ἐπόμενο ἔτος κατὰ τὴν ἐξόφληση τῶν διαφορῶν τίτλων. Συνεπῶς τὰ πράγματι εἰσπραχθέντα ἔσοδα ἀνῆλθαν σὲ 481.404.869 δρχ.

᾽Εξοδα

Τὰ πάσης φύσεως ἔξοδα (δαπάνες) τῆς Α.Ε. διακρίνονται σὲ δύο μεγάλες κατηγορίες, στὶς δαπάνες ἐκπλήρωσης τοῦ σκοποῦ τῆς Α.Ε. καὶ στὶς λειτουργικὲς δαπάνες. Οἱ δαπάνες (ἔξοδα) τοῦ ἔτους 1998 ἀνῆλθαν σὲ 365.213.735 δρχ.

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Πάγιο Ένεργητικό		415.722.474
Γήπεδα	133.999.544	
Κτίρια	6.750	
Έγκαταστάσεις κτιρίων	262.785.740	
Μηχανολογικός εξοπλισμός	1	
Μεταφορικά μέσα	1	
Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	1.157.972	
Βιβλία Αποθέματος (εκτός συναλλαγής)	3.000.000	
Βιβλία Βιβλιοθήκης	<u>14.772.466</u>	
Κυκλοφορούν Ένεργητικό		296.149.181
Βιβλία προς διάθεση (βιβλία απογραφής)	246.641.121	
Βιβλία προς διάθεση έκδοσης 1998	42.836.095	
Βιβλία υπό έκδοση	<u>6.671.965</u>	
Έπαιτήσεις		387.433.044
Πελάτες	2.807.999	
Χρεώστες	<u>384.625.045</u>	
Χρεόγραφα		524.963.772
Διαθέσιμα		2.987.164.183
Ταμείο	7.515.251	
Καταθέσεις ταμειτηρίου και προθεσμίας	<u>2.979.648.932</u>	
Μεταβατικοί λογαριασμοί Ένεργητικού		3.944.986
Σύνολο		<u>4.615.377.640</u>

31ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1998

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

Κεφάλαιο ύφιστάμενο κατά την 31.12.1998		1.138.147.249
Άποθεματικό		684.147.179
Διαφορά αποτιμήσεως χρεογράφων	222.282.635	
Κέρδη από πώληση ακινήτου	<u>461.864.544</u>	
Πιστωτές		33.082.151
Έλληνικό Δημόσιο - οφειλόμενοι φόροι ΦΜΥ/ΦΕΠ	16.984.151	
Άσφαλιστικοί οργανισμοί - ΙΚΑ	9.940.300	
Έγγυήσεις μισθωμάτων ακινήτων	<u>6.157.700</u>	
Προμηθευτές		7.207.116
Πιστώσεις έργων		2.752.793.945

Σύνολο

4.615.377.640

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΕΞΟΔΑ

Δαπάνες εκπλήρωσης σκοπού		50.996.001
Πρόγραμμα ανασκαφών	15.049.587	
Πρόγραμμα δημοσιεύσεων	6.293.552	
΄Αξιοποίηση ΄Αρχείου	3.924.741	
Ξενώνες	460.135	
Σχολή Διδασκαλίας τής ΄Ιστορίας τής Τέχνης	1.092.962	
Δωρεάν διατεθεισες εκδόσεις	14.186.514	
Οικονομικές ενισχύσεις επιστημονικού σκοπού	9.988.510	
Λειτουργικές δαπάνες		314.217.734
΄Αποδοχές προσωπικού (επιστημονικού και διοικητικού)	175.850.672	
΄Εργοδοτικές εισφορές	52.491.389	
΄Αποσβέσεις	22.995.355	
Φόροι και τέλη	4.302.910	
Γενικά έξοδα	58.577.408	
΄Υπόλοιπο πρὸς εξίσωση		120.135.112
Σύνολο		<u>485.348.847</u>

Ο Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΔΟΝΤΑΣ

Αθήναι,
Ο Γενικός Γραμματέας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

΄Ελέξαμε τις ανωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις τής ΄Αρχαιολογικής ΄Εταιρείας, τής χρήσεως που ἔληξε τὴν 31η Δεκεμβρίου 1998. Ο ΄Ελεγχός μας ἔγινε σύμφωνα με τις ἐλεγκτικές διαδικασίες που κρίναμε κατάλληλες, βάσει τῶν ἀρχῶν καὶ κανόνων ἐλεγκτικῆς που ἀκολουθεῖ τὸ Σῶμα ΄Ορκωτῶν ΄Ελεγκτῶν. Τέθηκαν στὴ διάθεσή μας τὰ βιβλία καὶ στοιχεῖα που τήρησε ἡ ΄Αρχαιολογική ΄Εταιρεία καὶ μᾶς δόθηκαν οἱ ἀναγκαῖες γιὰ τὸν ἔλεγχο πλη-

ΧΡΗΣΕΩΣ 1998

ΕΣΟΔΑ

Μισθώματα ακινήτων	68.409.216
Μισθώματα Αίθουσών Διαλέξεων-Δεξιώσεων	2.535.000
Σχολή Διδασκαλίας τής Ιστορίας τής Τέχνης	2.404.000
Δωρεές διαφόρων	15.000
Έπιχορηγήσεις κρατικές	75.000.000
Συνδρομές εταίρων	620.000
Τόκοι προθεσμιακών καταθέσεων	173.301.486
Τόκοι καταθέσεων λογαριασμών ταμειυτηρίου και όψεως	13.650.180
Τόκοι άνασκαφών Α.Ε.	95.561
Έσοδα κληροδοτημάτων	3.282.000
Μερίσματα μετοχών Ε.Ε.Ε.Χ.	70.000.000
Μερίσματα μετοχών Ε.Τ.Ε.	25.170.200
Μερίσματα μετοχών Τραπέζης τής Ελλάδος	4.447
Τόκοι όμολόγων Ε.Τ.Β.Α.	6.958.188
Τοκομερίδια παλαιών όμολογιακών δανείων	39.776
Καθαρά έσοδα πωλήσεως βιβλίων	8.591.880
Διάφορα έσοδα	<u>35.271.913</u>

Σύνολο

485.348.847

31 Δεκεμβρίου 1998

Η Προϊσταμένη του Λογιστηρίου
ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΑΖΑΚΗ

ροφορίες που ζητήσαμε. Έλήφθησαν υπ' όψη οι διατάξεις του Όργανισμού και του Οικονομικού Κανονισμού αυτής. Σχετική έκθεση από τον Έλεγχο των άνωτέρω Οικονομικών Καταστάσεων θα διαβιβασθεί στη διοίκηση τής Αρχαιολογικής Έταιρείας.

Αθήναι, 22 Απριλίου 1999

Ο Όρκωτός Έλεγκτής

ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΕΠΩΣΗ ΟΡΚΩΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Εὐχαρίστως ἀναφέρουμε στοὺς ἐταίρους ὅτι, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τὸν ὁποῖο διενεργήσαμε, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐφαρμόζει μὲ σταθερότητα καὶ συνέπεια συνετὴ πολιτικὴ ὡς πρὸς τὴ διαχείριση τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἰδρύματος, τὴ διεξαγωγὴ τῶν ἀνασκαφῶν, τὴν αὐξηση τῶν δημοσιευμάτων, τὸν πλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου καὶ τὴν ἐκπόνηση μεγάλων ἀρχαιολογικῶν καὶ ἀρχαιογνωστικῶν ἔργων. Στὸ ἔργο αὐτὸ συμπαρίσταται τὸ προσωπικὸ τῆς Ἑταιρείας μὲ γνώση, ἰκανότητες καὶ προθυμία. Πολύτιμη ὑπῆρξε ἡ βοήθεια τοῦ Ὀρκωτοῦ Ἐλεγκτοῦ στὴν διεξαγωγὴ τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Ἀπὸ τὸν ἔλεγχο ποὺ διεξήχθη ἐπιβεβαιώθηκαν τὰ ἀναφερόμενα στὸν Ἱσολογισμὸ ὑπόλοιπα τῶν λογαριασμῶν καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ὀρθότητα καὶ ἀκρίβεια στὴν τήρηση τῶν βιβλίων καὶ στοιχείων. Οἱ δαπάνες ποὺ ἔγιναν συνοδεύονται ἀπὸ πλήρη καὶ νόμιμα δικαιολογητικὰ καὶ εἶναι μέσα στὰ ὅρια τῶν πιστώσεων τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Δὲν διαπιστώθηκε καμιά παράλειψη, ἀνωμαλία ἢ διαχειριστικὴ ἀταξία καὶ προτείνουμε τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία

ΔΙΚΑΙΟΣ ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗΣ,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ, ΜΑΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ

Μετά τὴν ἀνάγνωση τῶν Ἐκθέσεων καὶ τοῦ Πιστοποιητικοῦ τοῦ Ὁρκωτοῦ Ἐλεγκτῆ ἢ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἐρώτησε τοὺς ἐταίρους ἂν εἶχαν νὰ κάμουν παρατηρήσεις.

Πρώτη ἔλαβε τὸν λόγο ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Ἀνδρειωμένου ἡ ὁποία συνεχάρη τὸ Συμβούλιο γιὰ ὅσα ἐπετέλεσε κατὰ τὸ 1998. Ἐν συνεχείᾳ ἐπανελάβε τὴν περυσινὴ τῆς παρατήρηση ὅτι ἡ Ἑταιρεία δὲν ἐπωφελεῖται ἀπὸ κέρδη τοῦ Χρηματιστηρίου καὶ ἐξεδήλωσε τὴν ἀπορία τῆς γιὰ τὸ μικρὸ ποσό (15.000 δρχ.) ποὺ ἀντιπροσωπεύει δωρεές πρὸς τὴν Ἑταιρεία. Στὴ συνέχεια ἀναφέρθηκε στὸ θέμα τοῦ ξενῶνος τὸν ὁποῖο ἡ ἴδια ἔχει δωρήσει γιὰ νὰ φιλοξενοῦνται ἐκεῖ ἐρευνητὲς προερχόμενοι κατὰ προτίμηση ἀπὸ τὰ Βαλκάνια, καὶ παρατήρησε ὅτι ὁ ξενῶν εἶναι κλειστὸς 6 1/2 χρόνια. Πρότεινε στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τὴν ἐξῆς δοκιμαστικὴ λύση γιὰ 2 ἢ 3 χρόνια: Φιλοξενία στὸν ξενῶνα δύο φοιτητῶν τῆς Ἰατρικῆς ἐπὶ ἑννέα μῆνες, μὲ πριμοδότηση ἀπὸ τὴν κυρία Ἀνδρειωμένου 50.000 δρχ. μηνιαίως, καὶ σύγχρονη φιλοξενία ἑνὸς φοιτητῆ Ἀρχαιολογίας μὲ πριμοδότηση 50.000 δρχ. μηνιαίως ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἐπίσης ἐπὶ ἑννέα μῆνες. Γιὰ τοὺς τρεῖς καλοκαιρινούς μῆνες ἡ κυρία Ἀνδρειωμένου πρότεινε ἓνα ἀνάλογο σχῆμα μὲ φιλοξενία τριῶν ἐρευνητῶν ἢ φοιτητῶν Σέρβων, ἐκ τῶν ὁποίων τοὺς δύο θὰ ἐνισχύει ἡ ἴδια μὲ τὸ ποσὸ τῶν 50.000 δρχ. μηνιαίως καὶ τὸν τρίτο ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία μὲ παρόμοιο ποσό. Ἐπὶ πλέον ἡ κυρία Ἀνδρειωμένου δέχτηκε νὰ πληρῶνει τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς τῶν ἐρευνητῶν ἢ φοιτητῶν διὰ λεωφορείου ἀπὸ τὸ Βελιγράδι στὴν Ἀθήνα μὲ ἐπιστροφή. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ξενῶν θὰ χρησιμοποιεῖται καὶ ἐκεῖνη θὰ ἐπιβαρύνεται μὲ τὸ ποσὸ τῶν 1.200.000 δρχ. ἑτησίως, ἐνῶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία μὲ τὸ ποσὸ μόνον τῶν 600.000 δρχ. ἑτησίως.

Ὁ κ. Πέτρος Καλλιγᾶς ἐρώτησε σὲ ποιά κατάσταση βρίσκεται ὁ ξενῶν καὶ ἐὰν ἡ λειτουργία του εἶναι ἐφικτή. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπάντησε ὅτι ὁ ξενῶν εἶναι ἔτοιμος καὶ λείπουν μόνο λίγα στοιχεῖα ἀπὸ τὸν ἐξοπλισμὸ του. Ὁ κ. Χρῆστος Ντούμας ζήτησε ἀπὸ τὴν κυρία Ἀνδρειωμένου διευκρίνηση σχετικὰ μὲ τοὺς φοιτητὲς ποὺ θὰ διαμένουν στὸν ξενῶνα καὶ διατύπωσε τὴ σκέψη ὅτι οὐσιαστικὰ πρόκειται γιὰ ἓνα εἶδος ὑποτροφίας ποὺ θὰ τοὺς χορηγεῖται, ὁπότε, στὴν

περίπτωση αυτή, την ευθύνη της επιλογής των καταλλήλων προσώπων θα πρέπει να έχει η 'Αρχαιολογική 'Εταιρεία. 'Η κυρία 'Ανδρειωμένου συμφώνησε αλλά ζήτησε να έχει και η ίδια δικαίωμα επιλογής, κατέληξε δὲ λέγοντας ὅτι ἐφόσον ἡ 'Αρχαιολογική 'Εταιρεία δέχθηκε τὴ δωρεά της εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ τὴν ἀξιοποιήσει ἢ, ἄλλως, σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς δωρεᾶς νὰ δοθεῖ τὸ οἶκημα στὸν Δῆμο γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς «παιδικὴ χαρά».

'Η κυρία Λίλα Μαραγκοῦ παρατήρησε ὅτι ἡ πρόταση τῆς κυρίας 'Ανδρειωμένου ἐμφανίζει δύο σκέλη: τὸ ἓνα ἀφορᾷ τὸ ἐκάστοτε τρέχον πανεπιστημιακὸ ἔτος ἐνῶ τὸ ἄλλο τοὺς θερινούς μῆνες. 'Ο κύριος Γεώργιος Οἰκονομίδης διατύπωσε τὴν ἀποψη ὅτι γιὰ τὸ θέμα τοῦ ξενῶνος δὲν εἶναι ἀρμόδια ἡ Γενικὴ Συνέλευση νὰ ἀποφασίζει ἀλλὰ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο. 'Η Γενικὴ Συνέλευση συμφώνησε καὶ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς κ. Βασίλειος Πετράκος δήλωσε ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐρωτήσεων θὰ ἀπαντήσῃ συλλογικῶς.

'Ο κ. Κωνσταντῖνος Ρήγας ἐρώτησε ποιά μέριμνα ἔχει ληφθεῖ γιὰ τοὺς θησαυροὺς ποὺ ἔχουν κλαπεῖ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. 'Η Πρόεδρος κυρία Λίλα Μαραγκοῦ ἀπάντησε ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν Γενικὴ Συνέλευση τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας. 'Η κυρία Ντόρα Βασιλικοῦ παρατήρησε ὅτι πολλὰ βιβλία, παλαιότερες ἐκδόσεις τῆς 'Εταιρείας, εἶναι ἀποθηκευμένα στὰ ὑπόγεια καὶ πρότεινε νὰ ὀργανωθεῖ μία ἡμέρα πώλησης ὅπως συνηθίζουν οἱ Ξένες 'Αρχαιολογικὲς Σχολές ὁπότε τὰ βιβλία θὰ πωληθοῦν σὲ χαμηλὲς τιμὲς καὶ θὰ ἐπωφεληθοῦν ἔτσι οἱ ἐρευνητὲς καὶ φοιτητὲς. Συναφῶς ὁ κ. Γεώργιος Γούναρης προσέθεσε ὅτι θὰ εἶναι καλὸ νὰ χορηγεῖται μεγαλύτερη ἔκπτωση στοὺς φοιτητὲς γιὰ τὴν ἀγορὰ βιβλίων. 'Η κυρία 'Ανδρειωμένου πρότεινε οἱ διάφοροι ἀρχαιολόγοι καὶ ἱστορικοὶ νὰ ἀγοράζουν βιβλία τῆς εἰδικότητάς τους μὲ ἔκπτωση 50%. ὁ κ. Παναγιώτης Χριστόπουλος πρότεινε νὰ γίνῃ ἓνας γενικὸς κατάλογος τῶν βιβλίων καὶ νὰ διατίθενται αὐτὰ κατὰ περίπτωσιν καὶ ὄχι ἀδιακρίτως, μὲ ἔκπτωση 50%. 'Η κυρία Ντόρα Βασιλικοῦ ἐρώτησε στὴ συνέχεια ἐὰν ἡ 'Αρχαιολογικὴ 'Εταιρεία ἀντιμετωπίζει τὸ θέμα τῆς τοποθέτησης χρηματικῶν ἀποθεμάτων σὲ 'Αμοιβαῖα Κεφάλαια ὁπότε τὸ 'Ίδρυμα θὰ εἶχε τὴ

δυνατότητα νὰ ἀποφύγει τὴν πληρωμὴ προμηθειῶν στοὺς ἐπενδυ-
τές. Τὴν πρακτικὴ αὐτὴ ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλα Ἰδρύματα.

Ὁ κ. Διονύσιος Μαυρογιαννης ἐξέφρασε τὴν εὐχὴ ὅπως τὸ Διοι-
κητικὸ Συμβούλιο συνεχίσει ἀπρόσκοπτα τὸ ἔργο του.

Ἀκολούθως ἡ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἔδωσε τὸν λόγο στὸν
Γενικὸ Γραμματέα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ὁ ὁποῖος ἀπάντησε
στὶς ἐρωτήσεις τῶν ἐταίρων:

«Τὸ Συμβούλιο παρακολουθεῖ τὰ ὅσα διαδραματίζονται
περὶ τὸ Χρηματιστήριον ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα, ἐκ τοῦ
Ὄργανισμοῦ, νὰ τοποθετήσῃ τὴν κινητὴ περιουσία τοῦ Ἰδρύ-
ματος σὲ τίτλους τῶν ὁποίων ἡ ἀξία μεταβάλλεται συνεχῶς
εἴτε πρὸς τὰ ἄνω, εἴτε πρὸς τὰ κάτω. Ἐκτὸς τούτου, τμῆμα
τῶν χρημάτων ποὺ κατέχει ἡ Ἑταιρεία ἀποτελεῖ ἐπιχορηγή-
σεις τρίτων γιὰ εἰδικὰ ἔργα. Τὰ χρήματα αὐτὰ πρέπει νὰ εἶναι
διαθέσιμα πάντοτε. Σὲ περίπτωση ἐπενδύσεως σὲ τίτλους οἱ
ὁποῖοι ὑποτιμῶνται, πῶς θὰ ἀναπληρωθεῖ ἡ ἀπώλεια τῶν ξέ-
νων χρημάτων; Τὸ Συμβούλιο, κατὰ τὸ ἄρθρο 36 τοῦ Ὄργα-
νισμοῦ, καταθέτει σὲ κρατικὲς τράπεζες, μὲ σύντομη προθε-
σμία, τὸ διαθέσιμο χρηματικὸ ποσὸν ἀπὸ τὸ ὁποῖο λαμβάνει ἡ
Ἑταιρεία, τὸ ἀνώτατο δυνατὸ εἰσόδημα, χωρὶς νὰ διακινδυ-
νεύσει τὴν ἀπώλεια ἔστω καὶ μιᾶς δραχμῆς.

Ὡς πρὸς τίς δωρεές, οἱ ὁποῖες εἶναι λίγες, τοῦτο εἶναι φαι-
νόμενο τὸ ὁποῖο παρατηρεῖται ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἑται-
ρείας. Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν περιλαμβάνει οὔτε τὰ ἀρχαῖα
οὔτε τὴν Ἑταιρεία στὶς πρῶτες μέριμνες της. Παρατηροῦμε
ὅτι γίνονται μεγάλες δωρεές ὑπὲρ νοσοκομείων, ὄρφανοτροφεί-
ων καὶ συναφῶν καταστημάτων καὶ τοῦτο εἶναι φυσικὸ καὶ
ἐπαινετό. Ἡ ἀρχαιολογία δὲν ἐλκύει δωρεές σήμερα, ἐκτὸς
καὶ ἂν συνδυαστεῖ μὲ τὴν εἰδικὴ προβολὴ τοῦ δωρητῆ, πράγμα
τὸ ὁποῖο ἡ Ἑταιρεία δὲν κάμνει. Ὅπως ὅμως ἀκούσατε, δύο
δωρητές, ἡ κυρία Ματρώνα Egon καὶ ἡ A.E. Ὁδῶν καὶ
Ὁδοστρωμάτων, προσέφεραν χρηματικὰ ποσὰ γιὰ τὴν ἔκδο-
ση βιβλίων, καὶ τὸ Ἰδρυμα Νιάρχου τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ ὁ

κ. Θάνος Ζιντίλης στη Λευκωσία προσέφεραν επίσης μεγάλα χρηματικά ποσά για τὸ Τμήμα Κύπρου, πέραν τῆς δωρεᾶς βιβλίων ἐκ μέρους τῶν κυριῶν Μαρίας Παυλῆ καὶ Ἀναστασίας Ὠνάσογλου.

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς χρήσεως τοῦ ξενῶνος τῆς οἰκίας στὴ Νέα Φιλαδέλφεια, δωρεᾶς τῆς κυρίας Ἀνδρειωμένου, ὄντως ἡ οἰκία εἶχε δωρηθεῖ ὑπὸ ὄρους, τοὺς ὁποίους τὸ Συμβούλιο εἶχε δεχθεῖ τὸ 1991, γιατί ἡ ἐκπλήρωσή τους εἶχε φανεῖ ἐφικτή. Σήμερα τὰ πράγματα ἔχουν ἀλλάξει ἄρδην, δὲν ὑπάρχουν ἢ τουλάχιστον δὲν παρουσιάστηκαν στὴν Ἑταιρεία Σέρβοι καὶ ἄλλοι ὀρθόδοξοι ἐρευνητὲς ἀρχαιολόγοι ἀπὸ τὰ Βαλκάνια, οἱ ὁποῖοι νὰ ζητήσουν φιλοξενία, καὶ τὸ οἶκημα δὲν χρησιμοποιήθηκε, παρὰ τὸ ὅτι ἡ Ἑταιρεία δαπάνησε μεγάλο χρηματικὸ ποσὸ γιὰ νὰ τὸ κάμει κατοικῆσιμο. Εἰς τὴν κυρία Ἀνδρειωμένου προτάθηκε νὰ ἐνοικιαστῆ ἡ οἰκία καὶ τὸ ποσὸ ποὺ θὰ συγκεντρώνεται νὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν ἐκδόση βιβλίου. Ἡ χρήση τὴν ὁποία τώρα προτείνει, ἡ δημιουργία φοιτητικῆς ξενῶνος, καὶ ἐκτὸς τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας εἶναι καὶ μέριμνες θὰ προσθέσει καὶ περισπάσεις θὰ δημιουργεῖ στὴ διοίκησή της καὶ σὲ ὑπαλλήλους.

Ὡς πρὸς τὸ ἐρώτημα τοῦ κ. Ρήγα, τὸ ζήτημα τῆς ἐπανακτησης τῶν ἀρχαίων ποὺ ἀφαίρεσαν οἱ στρατοὶ κατοχῆς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἔχει λήξει. Εὐθύς μετὰ τὸν Πόλεμο ἐστάλησαν στὴ Γερμανία ὁ Σπυρίδων Μαρινᾶτος καὶ στὴν Ἰταλία ὁ Ἰωάννης Παπαδημητρίου, οἱ ὁποῖοι ἐφρόντισαν γιὰ τὴν ἐπαναφορά στὴν Ἑλλάδα τῶν ἀρχαίων ποὺ, σύμφωνα μὲ τις ὑπηρεσιακὲς ἀναφορὰς τῶν Ἐφόρων Ἀρχαιοτήτων τοῦ Κράτους, εἶχαν ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὰ στρατεύματα κατοχῆς. Εἶναι σχεδὸν βέβαιο ὅτι ὑπῆρξαν κλοπὲς μεμονωμένες, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθοῦν, εἴτε διότι δὲν ὑπῆρξαν καταγγελίες, εἴτε διότι δὲν ὑπάρχουν μαρτυρίες. Ἀρχαῖα εἶχαν ἀφαιρεθεῖ καὶ ἀπὸ συμμάχους στρατιωτικούς. Λεπτομέρειες γιὰ τὴν ἐπαναφορά τους παρέχει ὁ κ. Χαράλαμπος Κριτζᾶς στὸν Μέντορα τοῦ 1994 σ. 211-214.

Τὰ βιβλία, τῶν ὁποίων ἡ κυρία Βασιλικῶ ἐπεσήμανε τὴν ὑπαρξὴ στὶς ἀποθηκὲς τῆς Ἑταιρείας, εἶναι ἢ διπλά, τὰ ὁποῖα ἀποσύρονται γιὰ νὰ μὴ καταλαμβάνουν χῶρο στὴ Βιβλιοθήκη, ἢ ἐκεῖνα πού θεωροῦνται ὅτι δὲν ἀνήκουν στὸν κύκλο τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας ἢ συγγενῶν ἀρχαιολογιῶν, Μέσης Ἀνατολῆς, χωρῶν τῆς Εὐρώπης, μάλιστα μεσογειακῶν, ἢ ἀκόμη δὲν ἀνήκουν στὸν κύκλο τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης. Πρόκειται ἢ γιὰ βιβλία τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀγοραστῆι στὸ παρελθὸν σὲ ἰκανὸ ἀριθμὸ γιὰ τὴ ἐνίσχυση τῶν συγγραφέων ἢ γιὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα στέλλονται ἀπὸ ἑλληνικὰ ἢ ξένα Ἰδρύματα, Ἀκαδημίες, σωματεῖα, συλλόγους, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουν πρακτικὰ ὑπηρεσιακῆς φύσεως ἢ ἔχουν παρόμοιο περιεχόμενο. Ὅσα εἶναι γενικότερα χρήσιμα χαρίζονται σὲ ἑλληνικὲς Βιβλιοθηκὲς τῆς ἐπαρχίας, ἐφόσον κριθεῖ σκόπιμο. Τὸ Συμβούλιο θὰ ἐκθέσει τὰ λοιπὰ σὲ πώληση ὥστε ὅσα ἐνδιαφέρουν τρίτους νὰ καταλήξουν στὰ κατάλληλα χέρια.

Ὡς πρὸς τὶς ἐπενδύσεις σὲ Ἀμοιβαῖα Κεφάλαια, πού πρότεινε ἡ κυρία Βασιλικῶ, τοῦτο γίνεται ἐνίοτε γιὰ μέρη διαθέσιμων τῆς Ἑταιρείας, ἐφόσον ὑπάρχει πλήρης ἀσφάλεια καὶ ἐπιωφελεῖς ἀπόδοση, καὶ πάντοτε γιὰ σύντομο χρονικὸ διάστημα.

Ἡ πώληση βιβλίων, ἐκδόσεων τῆς Ἑταιρείας, σὲ φοιτητὲς μὲ ἔκπτωση 50% γίνεται πάντοτε, μὲ τὴν ἐπίδειξη τῆς φοιτητικῆς ταυτότητος καὶ γιὰ ἓνα ἀντίτυπο μόνον, παρὰ τὸ ὅτι τοῦτο δημιουργεῖ δικαιολογημένη δυσἀρέσκεια στοὺς βιβλιοπῶλες οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἔκπτωση μόνον 30%. Πρέπει ὅμως νὰ τονιστῆι ὅτι οἱ φοιτητὲς δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὶς ἐκδόσεις τῆς Ἑταιρείας, διότι οἱ καθηγητὲς τῆς Ἀρχαιολογίας τῶν πολλῶν Πανεπιστημίων τῆς Ἑλλάδος εἴτε δὲν τοὺς ἐνημερῶνουν γιὰ τὶς ἐκδόσεις αὐτὲς καὶ τὴ σημασία τους, εἴτε δὲν διδάσκουν τὰ θέματα καὶ τὶς περιόδους πού καλύπτουν οἱ γιὰ γενικότερη διδακτικὴ χρῆση ἐκδόσεις μας (βιβλία Beazley, Buschor, Payne, Βασιλικῶ, Παντελίδου-Γκόφα), εἴτε ὑποδεικνύουν τὴν διὰ τῶν φωτοτυπιῶν ἐκλεκτικὴ χρῆση τους.

πράγμα τὸ ὁποῖο γίνεται στὰ Πανεπιστήμια ἀκόμη καὶ γιὰ τὰ ἀρχαῖα κείμενα».

Μετὰ τὶς ἐξηγήσεις τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ἡ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ἐρώτησε τοὺς ἐταίρους ἐὰν κανεὶς ἤθελε ἄλλες διευκρινήσεις ὡς πρὸς τὰ πεπραγμένα τοῦ Συμβουλίου κατὰ τὸ 1998. Οὐδεὶς ἐρώτησέ τι. Κατόπιν ἡ Πρόεδρος ἐρώτησε τὴ Συνέλευση ἐὰν ἐγκρίνει τὴ γενόμενη διαχείριση τῶν πραγμάτων τῆς Ἑταιρείας καὶ ἂν ἀπαλλάσσει τὸ Συμβούλιο ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Οἱ ἐταῖροι μὲ ἀνάταση τῶν χειρῶν ἐνέκριναν ὁμοφώνως τὰ Πεπραγμένα τοῦ Συμβουλίου καὶ τὸ ἀπήλλαξαν ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἄλλο θέμα γιὰ συζήτηση, ἡ Πρόεδρος ἐκήρυξε τὴ λήξη τῆς Συνέλευσης περὶ ὥραν 10.30 π.μ.

Ἡ Πρόεδρος
ΛΙΛΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΡΙΤΖΑΣ

Ἡ Α΄ Γραμματεὺς
ΝΤΟΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Ἡ Β΄ Γραμματεὺς
ΜΕΛΙΩ ΠΩΛΟΓΙΩΡΓΗ

Ἔργα καὶ ἡμέραι

Τὸ Τμήμα Κύπρου

Ὅπως ἀνακοινώθηκε στοὺς ἐταίρους κατὰ τὴν Α΄ Τακτικὴ Συνέλευση, στὶς 3 Ἰουνίου στὴ Λευκωσία, ἔγιναν ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Γλαῦκο Κληρίδη τὰ ἐγκαίνια τοῦ Τμήματος Κύπρου τῆς Ἑταιρείας. Τὸν ἀγιασμὸ τέλεσε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος. Πλήθος φίλων τῶν ἀρχαίων καὶ τῆς Ἑταιρείας, μέλη τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως, ὁ πρεσβευτὴς μας στὴ Λευκωσία καὶ ὁ διοικητὴς τῆς ΕΛΔΥΚ, παρέστησαν στὴν τελετὴ. Τὸ ἐπόμενο τεῦχος τοῦ Μέντορος θὰ περιέχει τὸ λεπτομερές ἱστορικὸ τῆς ἴδρυσης τοῦ Τμήματος, τὴν περιγραφὴ τῆς τελετῆς καὶ τοὺς λόγους ποὺ ἐκφωνήθηκαν.

Ἄθανάσιος Δημ. Ἰατρίδης (1799 - 28 Φεβρουαρίου 1866)

Φέτος συμπληρώνονται 200 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Ἄθανασίου Δημ. Ἰατρίδη, ζωγράφου ἀπὸ τὸ Καρπενήσι. Εἶχε σπουδάσει στὴ Γαλλία καὶ διετέλεσε διδάσκαλος τῆς ἰχνογραφίας στὸ Ὀρφανοτροφεῖο τῆς Αἰγίνας ἐπὶ Καποδίστρια, βοηθὸς τοῦ Ἄνδρ. Μουστοξύδη στὸ ἐκεῖ πρῶτο μουσεῖο τῆς Ἑλλάδος καὶ διάδοχός του γιὰ ἓνα διάστημα. Μετατέθηκε στὴν Ἀθήνα καὶ ὑπηρετήσε στὴν Ἰπηρεσία ὡς βοηθὸς τοῦ Ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων. Δικά του ἔργα εἶναι πολὺς ἀπεικονίσεις ἀρχαίων στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίδα τῆς πρώτης περιόδου. Ἀπὸ τὴν Ἰπηρεσία ἀποχώρησε τὸ 1844. Πέθανε στὴν Ἀράχωβα τὸ 1866. Διεξοδικὴ βιογραφία του δημοσίευσε ὁ Γεώργιος Φαρμακίδης, *Ὁ ζωγράφος Ἄθανάσιος Ἰατρίδης, 1799-1866* (Ἀθήνα 1960) καὶ *Ἄθανάσιος Ἰατρίδης, ζωγράφος τοῦ Ἀγῶνος* (Ἀθῆναι 1969).

Ἐπέτειοι

Τὸ προηγούμενο τεῦχος τοῦ Μέντορος εἶναι ἀφιερωμένο στὴ μεγάλη ἐπέτειο τῆς συμπλήρωσης τῶν 100 χρόνων ἀπὸ τὸν θάνατο

τοῦ Στεφάνου Α. Κουμανούδη. Κατὰ τὸ 1999 ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ἐπέτειοι οἱ ὁποῖες μᾶς θυμίζουν τὴν ἀπώλεια πολύτιμων συνεργατῶν:

Ἄθανάσιος Στ. Κουμανούδης, 20 Νοεμβρίου 1899

Δημήτριος Εὐαγγελίδης, 23 Νοεμβρίου 1959

Στρατῆς Παρασκευαΐδης, 23 Νοεμβρίου 1969

Εἰρήνη Βαρούχα, 8 Μαρτίου 1979

Ἀνδρέας Ευγύπουλος, 23 Ἀπριλίου 1979

Ἀναστάσιος Ὀρλάνδος, 6 Ὀκτωβρίου 1979

Ἰωάννα Κωνσταντίνου, 11 Μαρτίου 1989.

Δωρεές

Προσέφεραν ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας, ὁ κ. Πάρις Τσιτούρας εἰς μνήμην Στέλιου Τριάντη καὶ ἡ κυρία Ματρώνα Εγον εἰς μνήμην Γεωργίου Σολομωνίδη. Ἡ κυρία Εγον προσέφερε, ἐπίσης ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας, σημαντικὸ ποσό, τὸ ὁποῖο θὰ διατεθεῖ γιὰ τὴν ἔκδοσιν δημοσιεύματος.

Τὸ Ἔργον τοῦ 1998

Τὴν Κυριακὴ 9 Μαΐου στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἑταιρείας ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Συμβουλίου ἐξέθεσε στοὺς ἐταῖρους καὶ τοὺς φίλους τῶν ἀρχαίων τὸ Ἔργο τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1998. Ἡ ὁμιλία του τελείωσε ὡς ἐξῆς:

«Πρὶν κλείσω τὴν ὁμιλία μου θεωρῶ σκόπιμο νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ἡ Ἑταιρεία, τὰ άτομα ποὺ τὴν ἀπαρτίζουν, οἱ ἐταῖροι, καὶ ἡ διοίκησή της, δὲν μένουν ἀπαθείς ἐμπρὸς σὲ ὅσα συμβαίνουν γύρω μας ἀπὸ τὴν 24 Μαρτίου.

Ἡ ἀρχαιολογία ποὺ θεραπεύουμε, ἐπιστήμη κατ' ἐξοχὴν ἱστορικὴ καὶ κοινωνικὴ, ἐξετάζει τὴν τύχην τῶν ἀνθρώπων μέσω τῶν πραγμάτων. Τὰ ἐρεῖπια ποὺ συσσωρεύονται ὅμως καθημερινῶς δὲν μποροῦν νὰ γίνουν ἀντικείμενα ἐπιστημονικῆς ἐξέτασης· ἀποτελοῦν ἐρεῖπια τῆς ἴδιας μας ζωῆς καὶ τῆς πίστεως μας σὲ ἰδέες ποὺ χυδαῖα ἐξευτελίζονται. Ἴσως ἐμεῖς πήραμε τὴ ζωὴ μας λάθος, ἐκεῖνοι ὅμως ἀποτελοῦν λάθος τῆς Δημιουργίας».

ΝΙΚΟΛΑ ΦΑΡΑΚΛΑ

ΘΗΒΑΪΚΑ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ 1996, ΤΟΜΟΣ 135

Περιεχόμενα

Είσαγωγή: Τὸ ἀνάγλυφο - Τὰ τείχη τῆς Καδμείας - Οἱ πύλες τῆς Καδμείας - Τὰ τείχη τῆς πόλης - Οἱ πύλες τῆς πόλης - Ἡ μαρτυρία τοῦ Πausανία.

Ἀπὸ τίς ποτινιές στίς Ἡλέκτρεις: Ποτιναί, ἄλσος Δήμητρος καὶ Κόρης, μέγαρο, ναὸς Διονύσου Αἰγυβόλου, φρέαρ, Ἀμφιάρειο, Κνωπός, Σχιστὴ ὁδός, τάφος Λαΐου, Χρυσορρόας, μυκηναϊκοὶ τάφοι, ἥρω Λευκοθέας, ὑδραγωγεία.

Οἱ Ἡλέκτρεις, τὰ πρὸ τῶν Ἡλεκτρῶν, τὰ «δεξιὰ» τῶν Ἡλεκτρῶν: Πολυάνδριο, Δημόσιο σῆμα, τόπος σπορᾶς τῶν δοντιῶν τοῦ δράκοντα (περιβόλι τῶν Σπαρτῶν), Ἴσμηνιο, ἀγάλματα Ἀθηνᾶς καὶ Ἐρμιῶ, ναὸς Ἀθηνᾶς Προναίας, ναὸς Ἀπόλλωνος καὶ ἐναέτια, ἄγαλμα Ἀπόλλωνος, Μαντυῶς δίφρος, εἰκόνες Ἡνώχης καὶ Πύρ(ρα)ς, τρίποδες, κρήνη Ἄρεως, Μελία, τάφος Κανάθου, Ἴσμηνός ποταμός, Ἴσμηνη κώμη.

Τὰ «ἀριστερὰ» τῶν Ἡλεκτρῶν, ὁ Σπόδιος, ἡ Ὕγκια: Οἰκία Ἀμφιτρώωνος καὶ Ἡρακλέους, βωμὸς Διὸς Σωτήρος, θάλαμος Ἀλκιμήνης, μνήμα παιδῶν Ἡρακλέους, Σωφρονιστήρ, ἀνάγλυφο Φαρμακιδῶν, ἱερὸ Γαλινθιάδος, ναὸς Ἡρακλέους, ἀγάλματα καὶ γλυπτικὸς διάκοσμος, ἀνάθημα Θρασυβούλου, γυμνάσιο καὶ στάδιο Ἡρακλέους, τύμβος Ἀμφιτρώωνος καὶ τάφος Ἰολάου, Κοίτη ὁδός, βωμὸς Ἀπόλλωνος Σποδίου, ἱερὸ Ἀθηνᾶς Ὕγκιας, κώμη Ὕγκια.

Ἐπὶ τῆς Καδμείας: Ἀγορὰ ρωμαϊκῶν χρόνων, οἰκία Κάδμου (καὶ ἀπογόνων), θάλαμος Ἀρμονίας, θάλαμος Σεμέλης, θέση ὅπου ἐψάλαν οἱ Μοῦσες, ἄγαλμα Διονύσου Περικινίου, ἄγαλμα Διονύσου τοῦ «Ἵνασιμήδης», βωμὸς Διονύσου, ἀνδριάντες Προνόμου καὶ Ἐπαμεινώνδα, ναὸς καὶ ἄγαλμα Ἀμμωνος Διὸς (Υψίστου), οἰωνοσκοπεῖον Τειρεσίου, ἱερὸ καὶ ἄγαλμα Τύχης (Ἰουῶς), ἔθνα Ἀφροδίτης (καὶ ἱερὸ Λαμίας), ἱερὸ καὶ ἄγαλμα Δήμητρος Θεσμοφόρου, λατρεῖες Περσεφόνης καὶ Γῆς, ἱερὸ Ποσειδῶνος, ἱερὸ Ὀμολωῶν θεῶν, τάφος Ὠγύγου καὶ ἄλσος, βουλευτήριον.

Κοντὰ στίς Προιτίδες: Θεάτρο, ναὸς Διονύσου Λυσίου καὶ ἀγάλματα Διονύσου καὶ Σεμέλης, ἐρείπια οἰκίας Λύκου, μνήμα Σεμέλης, «κενοτάφειο» Ἀλκιμήνης, μνήματα παιδῶν Ἀμφίονος, ναὸς Ἀρτέμιδος Εὐκλείας μετ' ἄγαλμα, τάφος Ἀνδροκλείας καὶ Ἀλκίδος, λέων ἀνάθημα τοῦ Ἡρακλέους, Ἀπόλλων Βοηδρόμιος καὶ Ἐρμιῆς Ἀγοραῖος, πυρὰ τῶν παιδῶν Ἀμφίονος (Ἐπτά Πυραὶ), ἀγάλματα Ἀθηνᾶς Ζωστηρίας, τύμβος Ἀμφίονος (καὶ Ζήθου) καὶ λίθοι πού «ὑποβέβληνται», ἀγορὰ, πολὺστυλος στοὰ, λατρεία Λευκῶ Πόλω.

Στὸν δρόμο γιὰ τὴ Χαλκιίδα: Τάφος Μελανίππου, Τυδέως καὶ παιδῶν Οἰδίποδος, μνήμα Τειρεσίου, [τάφος Ἐκτορος, Οἰδιποδία κρήνη, τάφος Ἀσφοδίου].

Στὸν δρόμο ἀπὸ τὴν Ἀθηθδῶνα: Γυμνάσιο, στάδιο καὶ ἥρω Ἰολάου, [θυμέλη Σύλλα], ἵππόδρομος, μνήμα Πινδάρου, τάφος Βοιωτῶ.

Ἀπὸ τίς Νήμιστες πρὸς τὸ Καθεῖριο: Μνήμα Μενουκίως μετ' ῥοδιά, χώρος μονομαχίας τῶν παιδῶν τοῦ Οἰδίποδος καὶ μνημεῖο, θέση ὅπου ἡ Ἥρα θήλασε τὸν Ἡρακλῆ, Σύμμα Ἀντιγόνης, ἱερὸ Ἡρας, πυρὰ Ἀντιγόνης καὶ Ἴσμηνης, ποταμὸς Δίρκη, οἰκία Πινδάρου (καὶ πρυτανεῖο), Κυνὸς Κεραλαί, Βοιωτία ὁδός, ἱερὸ Ἀλκιμᾶνος, ἱερὸ Μητρὸς μετ' ἄγαλμα, λατρεία Πανός καὶ Χαρίτων-Νυμφῶν, ἱερὸ Θέμιδος καὶ ἄγαλμα, ἱερὸ Μοιρῶν (καὶ Εὐλειθίας), ἱερὸ Διὸς Ἀγοραῖος μετ' ἄγαλμα, Ἡρακλῆς Ρινοκολούστης, «ἀναγκαιὰ» ἀγορὰ καὶ νέα ἀγορὰ, πηγὴ καὶ κρήνη Δίρκη, τάφος Δίρκης, χεῖρ δράκοντος, Οἰδιποδία κρήνη, «θυμέλη» Σύλλα, τάφος Ἐκτορος, τάφος Ἀσφοδίου.

Ἐπιμέτρο: Προβλήματα τῆς προϊστορικῆς Καδμείας - Ὁ λόφος τοῦ Ταλάρου καὶ ὁ τύμβος στὴν κορυφὴ του - Μυκηναϊκοὶ τάφοι τοῦ Μικροῦ Καστελιῶ - Τὸ μυκηναϊκὸ νεκροταφεῖο τῆς λοφοσειρᾶς Ἴσμηνίου-Καστελιῶν.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

(κυκλοφορεί επίσης σε αγγλική, γαλλική και γερμανική μετάφραση)

BASIL CH. PETRAKOS

MARATHON

Archäologischer Führer

ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

3

ELENA WALTER-KARYDI

THE GREEK HOUSE

THE RISE OF NOBLE HOUSES
IN LATE CLASSICAL TIMES